

174 (5-6)

Amerikából
a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban
láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában
váczi-utcza 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianók a bel- és külföld leghírnevesebb gyáraiból jótállás mellett a legolcsóbb áron kaphatók.

Rumburgi, irlandi, creas és hollandi vásznak.

MÖSSMER JÓZSEF
a „Menyasszonyhoz“ címzett

rumburgi vászon-raktára
uri- és zsbárus-utcza sarkán, 10-ik sz. a. Pesten,
ajánlja

dús választéku vásznait minden minőségben,
a lehető legjutányosabb, meghatározott áron.
Megrendelések legpontosabban teljesítettek.

202 Árjegyzékek kívánságra beküldetnek. (2-4)

Kész fehérneműek. Kész férfingek és női-nadrágok.

Ágy- és asztalneműek, kávé- és csemege-kendők.

Áruház megnyitás!

Ezennel tiszteletteljesen tudatjuk, hogy kész fehérnemű, vászon, asztalnemű és szövött áru

gyári raktárunkat

folyó évi márczius 2-án áruházunkba váczi-utcza 4-ik szám tettük át, mely tözsomszédságban van azon házzal, melyben raktárunk 71 év óta fenáll.

Eddigi szives pártfogásért köszönetünket mondva, magunkat további kegyeibe ajánlván maradunk mély tisztelettel

Kollarits József és fiai
„YPSILANTIHOZ.“

185 (5-6)

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-dik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

Tíz év Magyarországnak legújabb történetéből. 1840-1849.

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD, budapesti magyar kir. egyetemi tanár által.

I. osztály. A reformi és nemzeti küzdelmekről a szabadságharc kezdetéig (8-rét. VIII: 320 lap.)
II. osztály. A szabadságharc kezdetétől annak végeig. (8-rét. 441 lap.)
Ára a két osztálynak füzve 3 frt.

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD. Magyarország történetének kézikönyve.
Mét kötet. Füzve 8 frt.

WEBER GYÖRGY
A VILÁGTÖRTÉNET TANKÖNYVE.
Tekintettel a műveltségre, irodalomra és vallásra.
A XI. kiadás után magyarítva. (Nagy 8-rét.)

I. kötet. Az óvilág története. (IV. 296 lap) füzve 2 frt. 40 kr.
II. k. A népvándorlás s az egyistenhívés megalapítása. A középkor (400 l.) füzve 2,40
III. kötet. Az újkor története a francia forradalomig. (373 l.) füzve 2 frt
IV. kötet. Az újkor története a francia forradalomtól korunkig. (IV. 202 l.) füzve 2 frt.
V. kötet. A német és magyar irodalom története, vázlat és az egész műre vonatkozó tárgymutató. (8-r. 432 l.) füzve 2 frt 40 kr.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utcza 4-ik szám).

A legbiztosabb és legkellemesebb szer váltólag ellen.
különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

Chinin-csokoládé
és a
Chinin-cukor

Hoznyay M. gyógyszerésztől Zomban Tolnamegyében, melyeket a magyar orvosok és természet-vizsgálók nagygyűlésén Fiumében pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jöhrü gyógyszerárában

A hamisításoktól óvakodni kell!
Mindenkinek csak a Hoznyay M.-féle palyakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el 135 (17-0)

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest, (egyetem-utcza 4. sz.) megjelent és minden könyveskereskedésben kapható:

VEZÉRKÖNYV
A TESTGYAKORLÁS TANÍTÁSÁHOZ.
TANÍTÓK ÉS TANÍTÓJELÖLTEK SZÁMÁRA

szerkeszté
MARKÓ LAJOS,
kassai népiszkolai igazgató-tanító.

29 fametszvényvel. — Ára füzve 60 kr.

183 **Egy valóságos emberbarát** (1)

megérdemli, hogy megemléskék, s ez: **Orléo R.**, mennyiségtani tanár Berlinben, Wilhelmstrasse 125., ki csodálatra méltó játék-utasításai által, már sok ezer szegény s szorongatottnak fényes nyereményeket szerzett a lutriban. En is, ki utasításai szerint tettem, rövid idő alatt egy jelentékeny

2400 ftból álló terno-nyereményt eredményeztem.

Csak annak, ki említett ur játék-utasítása szerint játszik, van kilátása a nyereményre; minden más, csak vak játéka a véletlenségnek. **Dedinszky Gyula.** Stanislaw.

Minden közlelbbi tudakozásra a legelőzékenyebben ingyen s bérmentve adatik felvilágosítás — általa.

12-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csapán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csapán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXI. évfolyam.**

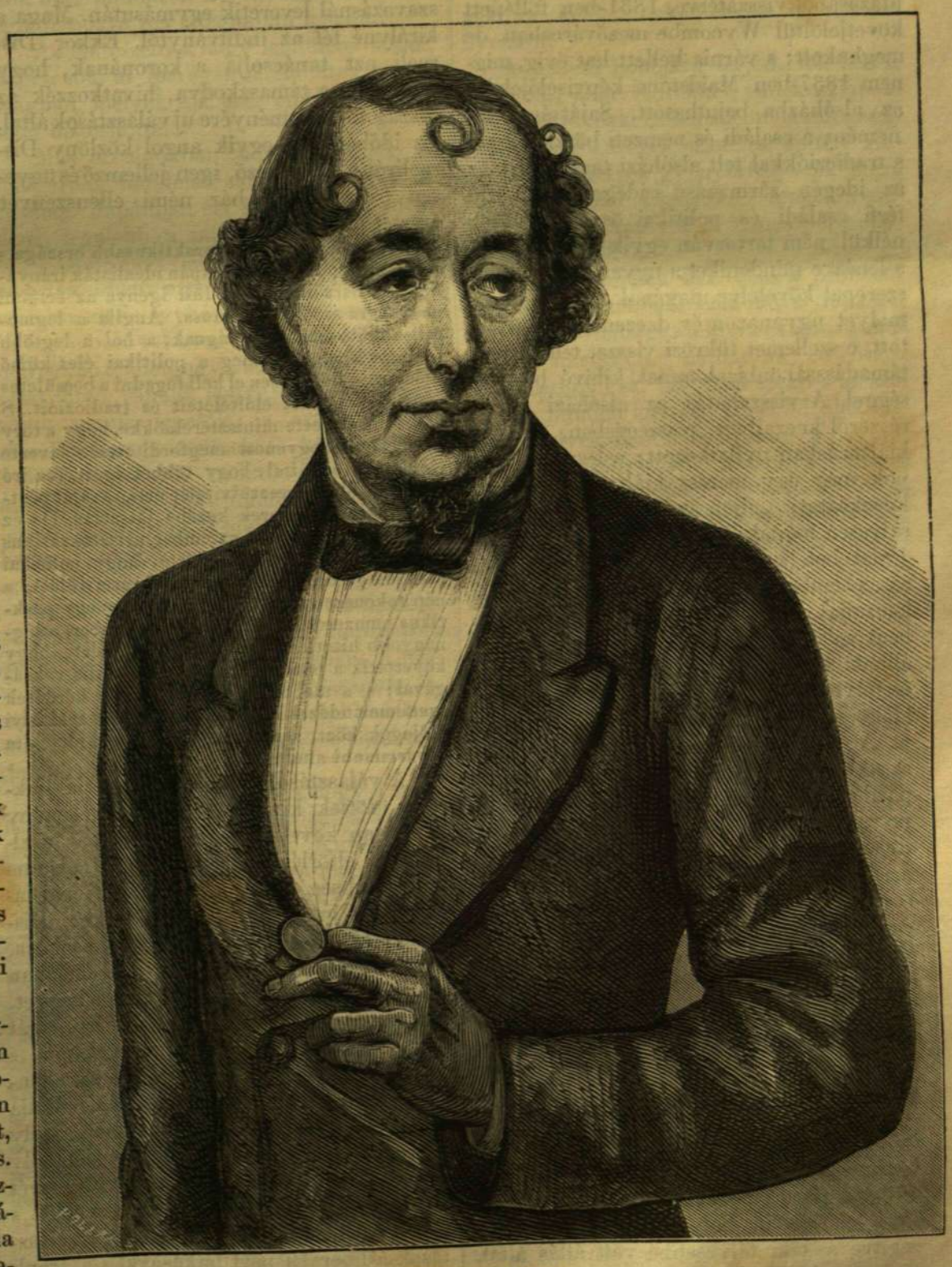
HIRDETÉSEK DIJA: Egy órási hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígátásnál 15 krajczár; többszöri ígátásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígátás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetémyeket elfogad Bécsben: **Oppelik Alajos,** Wollzeile Nr. 22 és **Haasenstejn és Vogler,** Wallfischgasse Nr. 10.

DISRAELI BENIÁMIN.

Midőn nálunk a kormányválság a nap legfontosabb kérdése s az tartja izgalomban a kedélyeket: ugyanakkor Anglia is, épen a napokban, egy új kormányválságot ért meg és fejezett be szerencsésen, a Gladstone-miniszterium megbukta, s Disraelinek újlag a kormányra való jutása által. Csakhogy a mig nálunk a kormányválságot — egy részben legalább — az ország szerencsétlen pénzügyi helyzete s egyéb égető bajai idézték elő, melyek azt követelik, hogy lehetőleg minden pártból egyesüljenek a jók és erősek az ország ügyeinek rendbehozására: addig Angliában az egész kormányválság inkább csak a dolgok rendes folyamának eredménye, a hogy egyik nap fölváltja a másikat, a hogy a volt községbíró helyére a nép újat választ, mert amazt már megunta. S mig ott a legnagyobb bizalommal és megnyugovással bocsáthatja a nemzet a kormányzást akár a whig, akár a tory-párt kezére, mert mind a kettő régi, megszilárdult elveken nyugvó, nemzeti párt, s az egész kormányváltozás alig egyéb személyek cseréinél, addig nálunk, viszonyaink meg nem szilárdult természeténél s pártjaink nem normalis alapu szervezeténél fogva, minden kormányválság rázkódtatásokkal fenyeget, s aggodalommal töltheti el a hazafi szívet.

Mit mondjunk rá egyebet, minthogy boldog ország, boldog nép az, melynek miniszterelnöki székét Disraeli — kinek arczképét ezen alkalomból itt közöljük — most másodszer foglalja el. Első premiersége igen rövid és csak átmeneti volt, s tulajdonkép most til föl először egy compact majoritás élen a miniszter-elnöki székbe.

Disraeli élete egyik legtrikább és legkiválóbb példa az újabb kor történetében arra, hogy magas ész, erős ambitio, s ropant szívósság és kitartás a küzdelemben minő fényes állásra emelhetik az egyént, s az a legellenségesebb viszonyok közt is. S az ő miniszterelnöksége a világ legarisztokratikusabb és legkonzervatívabb országában, méltán tekinthető a demokrácia egyik fényes diadalaként. Zsidó származásu családból született 1805. decz. 21-én,

DISRAELI BENIÁMIN.

ban a fiatal, ambíciós léleknek nem izlett a száraz ügyvédi foglalkozás; másnemű kitüntetés után áhítozott, mint az ügyvéd; Byron és Shelley lebegtek előtte, s csakhamar ott hagyta az ügyvédi irodát, s az irodalmi pályára lépett, mely Angliában elég alkalmas és hálás tér az ambíció számára. De hogy már ekkor is politikai szereplésre és emelkedésre törekedett, mutatja „Vivian Grey“ című regénye, melynek hőse egy merész és eszes fiatal ember, ki csupán ön erejére támaszkodva igyekszik elnyerni a társadalmi és politikai kitűnőséget: — egészen ő maga. (Többi regényeiben is erős ez a szellem s a politikai színezet és tartalom.) Politikai elvek tekintetében ez időtájt, mint túlzó-radikális volt ismeretes és szerepelt a salonokban: míg a whig párt mostani vezére, Gladstone, ugyanakkor az oxfordi egyetemen szivta be az orthodoxia és szigorú torismus eszméit magába. Bizonyára elég fontos oka volt mind a kettőnek arra, hogy később megcseréljék zászlóikat: nem ritka, sőt inkább természetes tünemény a parlamenti életben.

Azonban Disraelinek a parlamentbe való bejutása, a mi ambíciójának természetes és fő tárgya volt, csak lassan és nehezen sikerült. Már mint regényírónak jó neve volt, midőn egy keletre történt utazásából visszatérve, 1831-ben föllépett követjelöltül Wycombe mezővárosban, de megbukott; s várnia kellett hat évig, míg nem 1837-ben Maidstone képviselőjeként az alsóházba bejuthatott. Sajátságos tünemény a családi és nemzeti büszkeséggel s tradíciókkal telt alsóházi tagok közt ez az idegen származású s idegen arcú ifjú férfi, családi és politikai összeköttetések nélkül, nem tartozván egyik párthoz sem, s lenézve mindenkit s ugyanakkor vezérszerepet követelve magának. Százbeszédé, melyet ugyanazon év december 7-én tartott, e szellemet tükrözi vissza, tele merész támadással, önbizalommal, kihívó büszkeséggel. A visszahatás az alsóházi tagok részéről kacajban, püsszegésben, gúnyos kiáltásban nyilvánkozott; a lezugott szónok még egy merész kiáltást és jóslatot kockáztat: „eljön az idő, a midőn önök szívesen fognak engem meghallgatni!“ A jóslat beteljesült, s valóban Disraeli nem az az ember volt, a kit püsszegéssel és kacajjal meg lehet ülni. Az alsóházban bent volt; a talajt megkapta, melyen megállhat: s ettől fogva lassan, de biztosan és folytonosan emelkedett. Politikai elvei időközben jelentékeny változások mentek át. A radikal-reformer pártot elhagyta, s az akkor „Ifjú Anglia“ név alatt ismert párthoz csatlakozott, melynek elve volt a politikai és társadalmi regenerációt a monarchia, arisztokrácia és az angol magas egyház lobogója alatt vinni keresztül. Egészen angol eszme: a legkonzervatívabb elemek és intézmények által eszközölni a reformokat. S valóban ez az eszme az, mely Disraeli politikai működésén végig vonul, s mely azt ma is jellemzi. 1841-ben Maidstone képviselését Shrewsburyval cserélte föl, s 47 óta mint Buckingham megye követe ül az alsóházban. Midőn Peel Róbert a szabadkereskedés elvét elfogadta, 1846-ban, Disraeli elszakadt tőle, s az u. n. „protectionist“ párt-törredéknek élére állt, s 47-ben, Lord George Bentick halála után, Peel elszigetelt helyzete következtében, segítve a tekintélyesebbé vált állás által, melyet neki Buckingham megye képviselő-

lete nyújtott: az alsóházi tory párt vezérévé lesz, s e szerepet megtartá maig. Disraeli a zsidó származású parvenű, a büszke angol arisztokrácia élén mint vezér: bizonyára érdekes szövetség. Sok bensőség nincsen benne: a toryk nem mernek bizni teljesen vezérükben, a kibén maradt még meg sok a radikalismusból s mindig rettegnek, hogy az ellenségnek átszolgáltatja őket valamely ponton, s arisztokratikus büszkeségük lenézi a czimertelen jöttmentet: de kénytelenek elfogadni vezérükül, mert valamennyiökük közt a legképesebb és legalkalmasabb arra. Disraeli bizonyos megvetést érez szemeli fensőbb-sége öntudatában pártja iránt, melynek elveit nem mindenben osztja, csak annak büszkesége ellenében tud még nagyobb büszkeséget állítani: de fölhasználja őket céljaira. A Derby miniszterium alatt a kincstár kanczellárja volt három ízben, míg nem 1868. februárjában Derby lord után a miniszterelnöki széket foglalta el. Ime a férfiú, kitzdelme czéljánál, elérve azt. Azonban miniszterelnöksége, valamint a tory párt kormányja nem sokáig tartott. A Gladstone által tett indítvány az ir-egyház kérdésében rendkívül heves harcot keltett föl az alsóházban, s roppant izgatottságot egész Britanniában. A kormány több szavazásnál leverte egymásután. Maga a királyné fél az indítványtól. Ekkor Disraeli azt tanácsolja a koronának, hogy saját jogára támaszkodva, hivatkozzék az ország közvéleményére új választások által. Ez időben írta egyik angol közlöny Disraeliről a következők, igen jellemző és igazán összeállított, bár némi ellenszenvet éreztető ítéletet:

„Anglia a világ legpraktikusabb országa s a legtűrelmetlenebb a csupán idealisták irányában. S Disraelinek egyedüli igénye az értelmi nagyságra az ő idealizmusa. Anglia a legmoralisabb országa a világnak, a hol a legtöbb tekintet kívánatik meg a politikai élet külső illmére, s hűségesen el kell fogadni a becsületes embernek a párt előitéleteit és tradícióit. S Disraelit az tette miniszterelnökké, hogy a tory elvet homlokegyenest megfordította, s leverte ellenfeleit az által, hogy többet ígért, (az író a reform-bill keresztülvitelét érti), s saját pártját a túlzó reformerek kezébe játszotta. De ez még nem minden. Ez az ember, arisztokratikus összeköttetések nélkül, elérte, hogy politikai kitűnősége uralkodik az arisztokratia fölött; a nép rokonszenve nélkül elérte, hogy egy praktikus nemzetet kormányoz; ez az ember, a legnagyobb hitetlenséggel pártjában, elérte, hogy követték a pártbizalmal egész fatalis vakságával; s a mi több, oly régi vitás kérdések szellemeit idézte föl a parlament és a királyi előjogok közt, a melyek a Stuartok ideje óta zavaralanul aludtak.“

A választások Disraeli és pártja bukára ütöttek ki; az angol közvélemény hangosan követelte az angol egyház uralmának eltörlését Irlandban; Gladstone nagy többség élén lépett be az új parlamentbe s jutott a miniszteri székbe. Disraelit a korona, e vereség után nem sokára, peerséggel kinalta meg, mely a felsóházban üléssjogot ad. De ő megköszönte a kegyet, azt mondván: még elég erősnek érzi magát arra, hogy az alsóházban szerepeljen, s folytatta a harcot, most már mint ellenzéki vezér. S nem sikertelenül. Az ő általa 1867-ben keresztülvitt Reform-act, mely szavazat-joggal ruház föl minden oly egyént, kinek önálló háztartása van, nevét népszerűteltette a munkássztály előtt, s a néhány héttel ezelőtt megtörtént választások a liberális párt bukásával s a toryk győzedelmével végződtek.

Disraeli mint regényíró is elég tartós nevet hagy vala hátra, s kitűnő helyet foglal el az angol regényírók közt, habár nem a legelső között is. Az ugynevezett politikai regényeknek kétségkívül első rangu mestere. A fentebb említett „Vivian Grey“-n kívül nevezetesebb művei: „Ixion az égben“, „A fiatal herceg“, „Temple Henrietta“, „Contarini Fleming“, „Alroy“, „Coningsby vagy az új nemzedék“, „Sybil“, „Tancred“, „Lord George Bentinck, politikai életrajz“, s végre a legutóbb megjelent „Lothair“, mely nyelvünkre is le van fordítva.

A tory vezér most hatvannyolcz éves, négy évvel idősb híres ellenfelénél Gladstonénál; gyermektelen özvegy, nejét nem rég temette el, s öcsce is előbb elhalván, családjából egyedül áll. Mint szónoknak egyik legkitűnőbb tulajdona az erős önuralom, a személyes magaviselet soha nem tévedő udvariassággal (nehéz iskolában elsajátított tulajdonok), melylyel sokszor legkeserűbb ellenségeit is lefegyverezte. Akármint tartanak róla mint politikusról: érdelemben és magaviseletben kiválóan „gentleman“.

A legfontosabb kérdés a melynek megoldása most kormányára néz, s valószínűleg több kormányra is az övén kívül, — az angol socialis munkás kérdés. S ezen kérdésben nagy szolgálatot tehet Anglia az egész Európának, mint a hol szerintünk egyedül lehet — ha valahol lehet — ezen roppant fontosságú kérdésnek, transactio útján történő, békés megoldása: azon Angliában, mely kiválóan a transactiók hazája, s melynek legnagyobb gondolkodói évek óta készítik elő az angol közvéleményt, mindenki társadalmi osztályban, ezen nehéz és kényes ügy megoldására. Ha a Disraeli-kormány ebben csak egyetlen szerencsés lépést is fog tenni előre: megérdemli nemzete háláját.

Baráth Ferenc.

Reggel...

(1890.)

Ablakom zárt, ámde sejtem
Hajnal nyílik már az égen;
Mert dalol kint már a fecske,
S lárház benn a feleségem.

Jó asszonyka az a fecske,
Egy kabátja, egy villája,
Azért mégis mindig milyen
Élégült, vig a nótája.

Jó asszonyka az a fecske,
Szűk, szegény sárkalyubája,
Haragosan azért mégsem
Csöröl-pöröl soha szája.

Ablakom zárt, ámde sejtem
Hajnal nyílik már az égen,
Mert dalol kint már a fecske,
S lárház benn a feleségem.

Szemere Miklós.

Japánról ipartörténeti szempontból, különös tekintettel a japáni papíriparra.

(Az iparműnem alapja javára tartott fölolvás.)

XANTUS JÁNOSTÓL.

(Folytatás.)

A japáni ipar fényűzési irányban történt fejlődését egyedül az ország főnemessége mozditotta elő. Mert az volt a vásárló, s nagyrészt a nevezetes gyárakat is a daimiók leghatalmasbjai állították föl, s a legtöbbjét igen virágzóvá és jövedel-

mezővé emelték. Ez pedig kétségkívül az országglás hatalom-összpontosítási politikájának eredménye volt.

Japán ugyanis a történiát megelőző időktől fogva hatalmas kényurak szövetsége volt, vagyis oligarchiai konföderáció. A császár csakis az ő képviselőjük, s akaratának hűséges végrehajtója. Századok óta a közös biztosság szempontjából úgy találták jónak maguk ezen kényurak, hogy a daimiók fölvaltva félvég kötelesek Jed-dóban, a birodalom fővárosában lakni, s mikor a másik félvére haza mennek nagy birtokaikba, családjaikat tartoznak kezesekül hagyni Jed-dóban. Ily országglási rendszer következménye lett, hogy az ország minden nagybirtokosa és főura Jed-dóban egy-egy palotát, vagy épen várát épített, hol félvég maga is, másik félvég pedig családja lakott; s oly kisérrettel szokat tartózkodni a fővárosban, melyhez semmi európai középkori nagyuri megjelenés nem hasonlítható. E nagy urak közül némelyik 10—20, sőt több ezer fegyveres kísérettel lakott a fővárosban; s volt idő, hogy Sztuma herceg 60 ezer főnyi banderiummal jelent meg.

Igy az ország összes vagyonos és művelt osztálya összpontosítva volt a fővárosban, hol egymással fényben vetélkedve, jövedelmeiket elköltötték; s minden művész, tudós, iparos bőséges pártfogást talált, ügyességét kifejezhette, s szorgalmát és iparkodását anyagi siker is követte.

Nézetem szerint ez lehetett a fényűző, hogy a japáni ipar, elzárkozása és magára hagyatottsága mellett is, annyira kifejtett, s épen fényűzési és jó izlési irányban. — De egy igen fontos kérdés mégis válasz nélkül áll mindig előttem: „Hogyan és miért történhetett az, hogy a japáni századok óta ismerték Európát minden kulturális viszonyait, s mégis minden, a mit náluk látunk, tökéletesen eredeti, s egyáltalán minden japáni tárgy nélkülözli minden európai izlés befolyását?“

Ha végig nézünk a japániak egész életmódján, ha tanulmányozzuk közigazgatási rendszerüket, a kormányzást, aztán a mezőgazdálkodás módját, építkezést, közlekedési viszonyokat, az ipart, művészetet, fegyverkezést, kényelmi tényezőket, — mind ez, kivétel nélkül, eredeti typutst tüntet föl, s egyáltalán semmin és sehoh sem látszik nyoma az utánzásnak.

Egyedül talán az a bizonyos, minden műipari és művészeti alkotásaiknál látható, különös halvány színben való kivétel, és sajátosságos feszes kompozíció, mely első látásra föltűnteti a nagy hasonlatosságot a 14-ik század végén és 15-ik század elején Hollandiában, s különösen Németországban divott festési modorral. Ezt kétség kívül kezdetben tanulták el a hollandoktól, megkedvelték, s azóta ezen festési modort fejlesztették ki leginkább, de ezt is az ő saját izlésükhez idomítva.

Elzárkozásuk egész ideje alatt sok mindent hoztattak ők Európából, az ipar és művészet minden ágából, s a haladást figyelemmel kísérték szünet nélkül. Gazdagjaik birtokában ma is vannak gyönyörű velencei tükrök, butor- és más szövetek, fegyverek, s egyéb műkincsek, melyek Európában is ritkák mai napon; de mindezt csak mint kuriozitást szereztek be, s egyáltalán nem használták föl saját iparuk fejlesztésére vagy nemésítésére.

Az egész világtól elszigetelve, s magukra hagyatva, természetesen első gondjuk volt a megélhetés módzatainak kivitele. A világon csak Japánban láthatni azt, hogyan lehet 1000 kősziklákon embereknek megélni. Képes a több láb magasságu sziklás hegyek, mindenütt csodás türelemmel, és óriási — mondhatnók titáni — munkával terraszírozva vannak, s terjedelmes mellvédekkel ellátva. Ily terraszokra puttonban hordják föl a földet, s hajtó és emelő gépekkel fölnyomják a vizet a legmagasabb terraszra is, hogy folyvást öntöztesék a rizs, zab, árpa, rozs, köles, vagy egyéb vetemény, mely egész a hegyek tetejéig fölnyulik, az egymás fölött löggő terraszokra. Lépten-nyomon kénytelenek vagyunk bámulni az emberi vagy állaterőre alkalmazott szivattyúk, emelő és öntöz gépek sokféleségét és leleményességét.

Az utak országszerte faragott kővel rakvák, s a hidak tömör csúcsívekben építvük, mint a melyek leginkább ellentállhatnak a napirenden levő földrengések romboló hatalmának. Az erdőmivelés pedig századok óta rendezve van már Japánban, s oly tapintattal, hogy valóban áldást hozó mindenkire. A világ minden növényeit és erdei fűt meghonosították ők már századok óta, mindazon növényeket, melyeket éghajlatjukra reá erőszakkal lehetett.

Az építészetnek nagy lendületet adtak, s igen sok új iparágat teremtettek az országban, melyek sok ezer embernek keresetet biztosítottak.

Más országokban a művészetnek és műiparnak hatalmas előmozdítója volt az egyház. Japánban ezt nem lehetne mondani, legalább a műépítészetre vonatkozólag nem; mert valamint magán-építkezés nem létesíthető nagyszerű stílyben, egy a monumentális egyház-építkezés sem vihető ki a romboló földrengések miatt. Mint minden egyéb épület, egy a templomok is nagyrészt fából vannak építve; s csakis a hozzájuk vezető lépcsők, s azok diszítése mondható nagyszerűnek és impozansnak. Számítalan szobrot szoktak diszítetül fölállítani, de ezek is oly tömörek, hogy ékelen és masszív alkotásuknál fogva, a szemlélőnek inkább csodálkozását, mint tetszését nyerik meg.

A tudósok századok óta csodálkoznak és töprenkednek azon, hogyan hordhatták az egyiptomi piramisokhoz azokat a borzasztó nagy kőveket a pusztaságon át, mivel több száz mérföldre ottan kő sem található. Én ezt láttam saját szememmel Japánban.

Tudomra adták ugyanis, hogy a megholt anya-császárné mauzoleumára épen most szállítanak egy követ. Kimentem a kamakurai utra, s nem sokára megláttam a csodát. Az uton egy 16 kerekű alacsony vaskocsi állott, s rajta egyetlenegy négy-szögletes fehér márvány dőz, mely 18 láb hosszú és 15 láb széles volt, s 85 angol tonnát vagyis 1700 mázsát nyomott. A kocsihoz két, közel 1/2 angol mérföld hosszúságu bambuszoktél volt erősítve, s ezen kötelekhez fogva 400 bivaly és 200 ló. A szekér tetején egy két kardú jakunin állott, kürtjébe fűtt, s iszonyu ordítást és ostorozást közt a barmok megindultak, s a kereknek néhányat fordultak, erre ismét egy 1/4 órai pihenő következett. Ezt a dőzöt Koreából hozták hajón, egészen külön országutat építettek számára a temetkezési helyig, s ki volt számítva, hogy négy hónap mulva

fog oda megérkezni, s még 40 és néhány ily márványdőzöt fognak utána szállítani, melyeket a helyszínen dolgoznak föl a szobrászok, egyedül a lépcsőzet diszítésére, mert maga a mauzoleum egészen bronzból épült.

Az egyházak berendezése, az oltárok például, a festés és aranyozás, a rácszatok, s a különféle szellemek, bűselek és istenségek apróbb ábrázolásai bronzból, elefántcsontból, sőt ezüstből és aranyból, a műipar, sőt sok esetben a művészet igen magas fokán állanak, magas izlés kifejtéséről tesznek tanubizonyosságot, s gyakran valóban oly műfremeket tárnak föl szemünk előtt, melyek bármely európai szobrász becsületére válnának.

A legnevezetesebb és legbecesebb emlékek Japánban a shaigunok temetkezési helye Jed-dónál. Ezt sokan leirták már, de az embernek megközelítő fogalma sem lehet e hely nagyszerűségéről, míg szemével nem volt szerencsés láthatni. Mint mikor egy középkori szép dőmba lépve, bizonyos vallásosforma érzület lép meg, úgy földre gyökerezik lábunk s emelkedik lelkünk, mikor a shaigunok temetőjéhez jutunk. Ez az érzés a lélek fölmagasulása a fenséges, nagyszerű és szép által, mi minden művel s szépért fogékony keblet önkéntelenül is eláraszt ilyenkor.

A temető holdakra terjed, teledestele van óriási hamvvedrekkkel, emlékoszlopokkal, diadal-ívekkel, mauzoleumokkal, a szellemek és istenségek számára épített gloriettekkel, melyek gyönyörű, csipkeszerű faragványokkal diszítvük, s tetejük rendkívül izletes, aranyozott színes porcellánokkal van födve.

Csaknem minden mű csiszolt bronzból van, s a legtöbbnél bámulatra ragad a koncepczió fensége s a kivétel valóban művésziesség módzata. Láthatunk ott óriási emlékoszlopokat, szebbnél szebb s az aesthetika minden igényét kielégítő alakításban, melyek tetőtől talapzatig a legművészebb cizellirozással készültek. Mások ismét domborvéseteket tüntetnek föl a legmesterségesebb bevégezéssel. Látnak ős, sőt magasabb tükrörsima tabletteket bronzból, a melyekbe kötetekre terjedő életrajzok és imák vannak — a legszebb kalligraphiában — aranydróttal beverve; s a melyek bizonynyal számtalan művészt évekig foglalkoztattak.

A japáni ipar, igen tisztelt hallgatók! hivatva van századok mulva is befolyást gyakorolni az európai hason ipar változatosságára. A különféle porcellánok például, mind az alak, mind a színek tartóssága és élénksége, s az aranyozás és más technika szempontjából, még igen sok időn át nélkülözhetetlen mintakul fognak szolgálni az egész világon.

A bronzok épen mindent fölülmulnak, a mit eddigelé korunkban Franciaország létrehozott. A japáni bronzokban minden egyszerűségük mellett is megvan a nemes elegancia, s hogy úgy fejezzem ki magamat, az a bizonyos kecses alakítás, mely a római és görög edényekre emlékeztet. A cloisennéket, a faragványokat, metszeteket, fonatokat s minden osztályu mázos cikketek mulhatatlanul igen nagy mérvben fogják a mi gyártmányaink nemésítésére fölhasználni. Igy vagyunk a selyem és crepon szövetekkel is.

(Vége követh.)

A VASKAPU.

OLÁHORSZÁGI VESZTEGZÁRÓK.

A Vaskapuról Traján római császár merész kísérlete óta, melylyel azt kikerülni akarta, igen sokat írtak és beszéltek. Ma is bámulattal szemléljük Róma nagyszerű utépitményeit, a Traján hidjának oszlopmaradványait s az utak és a hid védelmére Turnu-Szeverin közelében épített erődítések romjait. Hanem a hatalmas császár kezdeményezése óta, bár technikai ismereteink 18 évszázad alatt óriásit haladtak elő, aránylag igen kevés, mondhatni semmi sem történt a számtalan sok elmondott és kinyomtatott ígének testté változtatására. Igaz, hogy egy Széchenyi, Vásárhelyi, Cassian, Wex, Mac-Alpine s más egyes, mély belátású emberek kísérleteit és itt-ott elért sikereit vastag hálálanság volna feledni, s főleg Széchenyi és Vásár-

KÖNNYÍTŐ HAJÓK A ZUHATAGOKNÁL.

helyi érdemei a dunai hajózás történetének legfényesebb lapjait töltik be; de mit tehetnek még a legkitűnőbb egyesek is ott, a hol államoknak kellene saját jól felfogott érdekében karöltve működni? Lesseps is csak III. Napoleon és az egyiptomi alkirály segélyével tudta megteremteni nagy művét, a suez-i csatornát. A Mont-Cenis átfurása csak Olasz- és Franciaország egyesült erejének sikerült s a Szent-Gothárd-hegyi vaspálya is Svájc és az egyesült Németország pénzbeli és erkölcsi közös támogatásának fogja köszönni létesülését. Az aldunai hajózási akadályok elhárítására is az érdekelt államoknak kellett szövethetnie, hogy e nagy fontosságú törekvés valamikor valósulhasson.

Az első cs. kir. Dunagőzhajózási társulat évi üzletkimutatásai a dunai forgalomnak folyton emelkedő gyarodásáról tanuskodnak. Mily nagy mértékben fokozódhatnék e forgalom, ha a Vaskapu gátlólag utját nem állaná!

A Vaskapu, melyet nagyszerű tájszépésekben Európa egyetlen más folyamvidéke sem közelíthet meg s a melynek szorosait s szédítő meredekségű mészkla- és csillámpalafalait a felettök viruló erdei növényzet még elragadóbbakká, vadregényesebbekké teszi, a természet szépségei iránt kevésbé fogékony utazót is bámulattal tölti el, s a ki olvasta Jókai „Arany emberé”-ben a Vaskapu tájainak ritka szép leírását, ezt bizonyára nem fogja tulzottnak találni. Azonban e 16 mérföld hosszú, a szerb Sziptól a magyar Bazsiásig nyúló s már a legrégibb korban is annyit emlegetett „világkapu” sziklazátonyai, zuhatagjai és örvényei által a hajósoknak és kereskedőknek valóságos réme, mert alacsonyabb vízállás idején oly iszonyu

nehézségek állják utját itt-ott a közlekedésnek, a melyekkel sikeresen megküzdeni a gyarló emberi erőnek nem áll hatalmában. Alig képzelhető az a roppant hátrány, melyet a kereskedelmi forgalom a Vaskapu járhatatlansága miatt az évek épen oly szakában kénytelen szenvedni, a mikor a magyar alföld gazdag terményeit a kevésbé termékeny Dunafejedelemsegekben és Törökországban legjobb áron lehetne eladni. A drága áruknak, roppant pénzbe kerülő forgalmi felszerelésnek és legénységnek ott kell vesztegelni tétlenül a Vaskapu bejáratánál néha hetekig, sőt hónapokig is, várva, míg kedvezőbb viszonyok állanak be.

Pedig a Vaskapu a szó legvalódibb értelmében az egyetlen gazdasági, kereskedelmi és nemzetközi összekötő vonala Közép-Európának a Kelettel s bárki beláthatja, hogy a Duna békés, magasztos rendeltetését 14,630 □ mfdnyi folyamvidékével, főleg a Dunafejedelemsegekre és Bulgáriára nézve, csak akkor töltheti be, ha korunk a vaskapui akadályok elhárításának még a görögök és rómaiak idejéből ránk maradt föladatát sikeresen megoldhatja. Ez pedig a technikai tudományok jelenlegi fejlődésénél, mikor az ember a leghatalmasabb természeti akadályokkal is bátran szembe mer szállani, nem tartozik többé a lehetetlenségek közé.

Legnagyobb akadályokkal kell küzdenie a közlekedésnek az Orsova és Szip közt elterülő Dunarészen és a milanováci medencében, míg alább a kazáni s más csekélyebb jelentőségű szorosokban könnyebben boldogulhat a hajós. Ugyanis a Vaskapu területe három különböző, két nagyobb vízmedence által (Milanovácznál és Orsovánál) elválasztott rész-

A VASKAPU A SZÉCHENYI-UTTAL A PRIGRADA-ZÁTONYNÁL.

ÉJJI ÜSEBZAVARÓK. — (Munkácsy Mihály festménye után.)

adára intett; a mire a parancsnok-tiszt haragosan kiáltott rá: „Taisez-vous! — ce n'est qu'un roi“ (Hallgass te! hiszen csak király).

Napoleon ez alkalommal barátságos elfogadásában részesítette a weimari herceget, valamint Góthét és Wielandot is, a kikkel irodalomról s történelemről beszélt. Góthe szept. 29-kén ment Erfurtba, s azon este az „Andromache“ előadását nézte meg. 30-án a herceg nagy ebédet adott, estepedig „Britannicus“-t adták a színházban. Az október 8-ki „Moniteur“-ben a hirveves vendégek közt Góthe is említették: „Il parait apprécier parfaitement nos acteurs, et admire surtout les chefs-d'oeuvre qu'ils représentent.“

(„Ugy látszik, teljesen méltányolja színészeinket, s bámulni kíván az általuk előadott remekeket.“) Október 2-án kihallgatásra idéztetett a császárhoz, kit reggelizéssel talált; mellette Talleyrand és Daru állottak; Berthier és Savary mögötte. Napoleon részegelte szemeit s azután ezt mondta: „Vous êtes un homme!“ (Ön férfi!) a mi nagy hatást tett a költőre s hízelt neki. „Hány éves?“ — „Kérdé a császár. — „Hatvan.“ — „Jó erőben van.“ — Egy kis szünet után: „Nemde, irt ön tragédiákat?“ Daru közbe szólt s melegen nyilatkozott a Góthe műveiről, hozzátéve, hogy lefordította a Voltaire „Mahomet“-jét is. „Az nem jó darab“ — szökt Napoleon s bírálni kezdte „Mahomet“-et, különösen hogy méltatlanul festi e nagy hődit. Azután „Werther“-re vitte át a társalgást, melyet hét-szer olvasott el, s mely Egyiptomban is vele volt.

„Különböző — s mind helyes — észrevételek után“ — írja Góthe — „egy helyet jelölt ki, s azt kérdezte tőlem, miért irtam meg? ellenkezik a természettel. E nézetét részletesen a nagy világossággal fejtegette. En csöndesen hallgattam végig s mosolyogva feleltem: nem tudom tette-e már valaki e megjegyzést, de hogy részéről tökéletesen igazoltnak találom. Az a hely csakugyan természetellenes; de talán a költőnek megboosátható, ha egy kis mesterséges fogással él, mely rövidebb, könnyebb uton vezet céljához. — A császár, úgy látszott, meg volt elégedve s visszavetett a drámára és úgy bírálta azt, mint a ki a tragikai szint egy büntető bíró megfeszített figyelmével tanulmányozta s a mellett elevenen érezte a francia tragikusok természetlenségének a bűnét. Hibáztatta mind azokat a darabokat, a melyekben a végzet dönt: Ces pièces appartiennent à une époque obscure. Au reste, que veulent ils dire avec leurs fatalités? La politique est la fatalité!“ („Ezek a darabok mind egy sötét korból valók. Egyéb-iránt mit is akarnak ők a végzettel? A politika a végzet!“)

A találkozások közel egy óráig tartott. Napoleon a Góthe családja s gyermekei felől tudakozódott; nagyon kedvetjes volt, s majd minden mondatát ezzel végezte: „Qu'en dit M. G o e t.“ („Mit szólnak Góthe ur?“) Mikor Góthe eltávozott, Napoleon még egyszer ismételte, Daruhoz és Berthier-hez fordulva: „Voilà un homme!“ (Vége követek.)

Egy veleg.

— Aszt-pétvári földrajzi társulatnak az orosz kormány a khivai hadiszerből 20 ezer rubelt utalványozott az Amur-Darja tanulmányozása végett kiküldendő tudományos bizottság költségeire. Egy-

előre a földadat, az orosz lapok szerint, a folyam jobb partjára és torkolatára fog szorítani s megfelelő haderő által fedeztetni. A lapok közönlése az, vajha a bizottság főképen a nevezett folyamnak a Kaspi-tengerbe leendő visszavezetése iránti kérdést választaná magának tüzetes földadatát; a mire azonban nincs sok kilátás. Ezen célra szükséges volna a balparton, magában a khániságban, a régi meder mentében eszközölni beható vizsgálatokat, ezt pedig, hir szerint, a turkescani főkörmányzó ellenzi, ki tekintettel a khániságban még mindig tartó izgatottságra s rendetlenségre, nem tartja időszerűnek és politikailag helyesnek a tudományos expedíciót jelenleg már a balpartra is kiterjesztetni.

— **Khinában** korán adják a gyermekeket az iskolába. Az utcákon igen apró gyermekekkel lehet találkozni, kik — a hónap alatt levő számos könyvvel — az iskola felé veszik útjukat. Könyvtáskájuk kék posztóból készült. Az iskolaházat jól meg lehet különböztetni a többi épülettől azon zajról, melyet benne a gyermekek visznek véghez. A khinai iskolában sok kis asztal van elhelyezve, melynél egy vagy két gyermek van elfoglalva föl-

RÓMAI TORONY TURN-SZEVERN NELLETT AZ AL-DUNÁN.

adványa elkészítésével. Föltűnő az iskolaszobában az a nagy, élénk-vörös papírral bevont koporsó, melyre ez van írva: „Schieh“; ez a szó a khinai-aknál a szerence symbolumaként használtatik. Khinában az iskola nagy lármahely; a gyermekek mind egyidőben kiabálnak annyira, a mennyire csak lehet. Iparkodik t. i. mindegyik azt, mi a könyven áll, gyakorl elmondás által emlékeztetése véni, és ha mindegyik másd, fogalmat szerzhet az ember magának azon hangversenyéről, mely itt támad. Ha egy tanuló szerencsésen végére jutott a bemagolásnak, a tanítóhoz szalad, átnyújtja a könyvet, hátat fordít neki, hogy ne lássa amazt a tanító kezében és el kezd ledarálni mindent, mit tanult és még el nem felejtett. A tanulás ezen neménél természetesen az ér legfőbb, kinek legjobb az emlékezőtehetsége; és ez az elv — mint egy vörös fonál — áthúzódik az egész khinai nevelés rendszeren. Bámulatos az is, hogy azon kicsinyek, kiknek még az ABC-s könyvvel kellene bajmóldniok, már a khinai klasszikusokat tudják olvasni. Ki legtöbbet tanult kívülről, az a legjobb tanuló. Ez így megy a nyilvános vizsgákig, melyet Khinában oly szokatlan szerepet játszanak, hogy a politikai és társadalmi élet magának nevezhetők.

— Két idegen. Két orang-utang megérkezett

Londonba az állatkertbe következőleg adja elő egy londoni lap: „A Londonba érkezett fashionable idegenek közt vannak: orang-utang ur és asszonyosság, kik a Rogentis-parkba szálltak. Sajnáljuk, hogy a magas pár állapot jelenleg nem a legkedvezőbb; azonban mióta megérkeztek, már jobban lettek. Különös, hogy 4—5 éves koruk dacára mégsem azon nagy és erős személyek, melyeknek tartatnak, hanem még kisebbek, mint távoli rokonuk, a schimpanz. Orang-utang ur és asszonyosság nagy és intelligens arccsal bírnak, tekintetük kevésbé nyugtalan, mint a többi majmoknál. Hosszu, vörös szőrrel vannak benöve. Kezeit sokkal hosszabbak és vékonyabbak, mint a schimpanz, s a hüvelykujj kisebb és gyöngébb. Gyöngéd egy pár, mely idejét folyvást ölegetéssel tölti; hogy megelőldésé vagy ragaszkodás okáért-e, nem merjük mondaní. Ha kalitkájukban sétált tesznek, hosszú karjaikkal sötét bot gyanánt érintik a talajt. Egészben véve ez érdekes pár külsejében nem látunk sokat, mi Horeau reménytelí eszméjét, „az állatok szellemi képességei“-ről tartott értekezésében igazolhatná, hogy t. i. meg levén szüntetve a rabszolgaság, tanítsuk a nagyobb majmokat a négerék helyének elfoglalására, különösen arra, hogy gyermekápolókká váljanak.

— **Furcsa operatársaság.** Limában (Peru) jelenleg Cantarini nevű olasz vállalkozó rendez előadásokat; társasága 200 — papagályból áll. A tollas „művészek“ Bellini két operájára az „Alvájáró“-ra és „Normá“-ra vannak betanítva és díszítményekkel ellátott miniatúr színpadon, jelmezben produkálják magukat. Zenekarul egy harmonium szolgál, melyen az igazgató játszik. A társaság roppant furorot csinál Limában. Nemrég a contre-altot éneklő papagáj „hold-dallam“-a után oly tapsvihár támadt, hogy az összes szárnyas társaság rémülten a színpalak mögé menekült. Ott az „igazgató“ kenyérről és borral csillapította le „művészeit“, mire az előadás tovább folyt. A limai hölgyek a primadonnát „Patti“-a, a contraltot pedig „Bellocca“ névre keresztelték. Cantarini társaságával Európába is át akar járni.

— **Eredeti család.** Cohen nevezetű newyorki zálogház tulajdonosnak jutott az a szerencse, hogy a családnak oly módját léptesse életbe, mely az ó-világ furfangos zsebmetsző lelkeit

irigységgel és csodálkozással töltheti el. Ő tudniillik gyengén megaranyozott sárgaréz-gyűrűket, melyeknek tucatját 12 garassal vette, önmagánál zálogosította el, azaz: Péter vagy Pál nevére kiállított egy jegyet, mintha a képzelt zálogosítónak gyűrűjére 5 dollárt kölcsönzött volna; a gyűrű értékét ugyanezen zálogjegyben 20 dollárra becsülték. Ezután a zálogjegyet valamely élénk utcában akarattal elveszté. Természetesen végre valaki megtalálta a jegyet s azon hiszembben, hogy a zálogdarab kiváltása által föltéte értékes tárgy birtokába jut, a kölcsön-hivatába megy, 5 dollárt és a kamatokat lefizeti, s cserében a sárgaréz-gyűrűt kapja. Persze rövid idő múlva megtudja a megcsalattot, hogy az értékes gyűrű nem ér többet 15 cents-nél. Sok ideig tartott, míg egy yankee, ki szintén ily módon megcsalattot, végre fölfüdü a titkot. Midőn a dolog kitűdött, egy napon 253 személy jelentkezett, kik mind ily módon jutottak rézgyűrűhöz.

— **Amerikából** Gail Bordennek, a tömörített (condensált) tej föltalálójának halálát jelentik. Gail Borden 1850-ben a huszisenet-et, később pedig a tej tömörítését találta föl s e czélból az Egyesült-Államokban több gyárat létesített.

Budapest jótékony intézetei.

VIII. Izraelita árvafu-ház.

A pesti izraelitáknak az előbbi czikkben ismertett négyeleti árvaleány-házon kívül egy jól felszerelt árvafu-házuk is van. Csak röviden ismertethetjük, mert évi kimutatásokat róla nem kaphatván, csupán az illető hivatalnokok szóbeli előadására kell támaszkodnunk.

Ez árvaház 1869. évben nyitott meg. Alapítója egy pesti gazdag izraelita, ki névtelen akar maradni. Ő ajándékozta az intézetnek a fekete sas-utczai 11. számú házat, melynek egy része az árvaház céljaira lőn átalakítva s részben újra építve. Szép emeletes ház ez, melyben az árvák helyiségei a földszintet foglalják el. A termek tágasok, czélszerűen és csinnal butorítottak s tisztaság uralkodik a helyiségekben. Van teli tornajók, fűrdő szobájok. Hanem az udvar igen keskeny, alig néhány □ ölnyi, kert nélkül, pedig ez szükséges kelléke volna egy árvaháznak.

A növendékek száma 36, kik mind pesti születésűek. Iskolájuk a házban nincs; a felekezet iskolájába s a nagyobbak a középiskolájába járnak. Egy fölügyelő (az árvá-atya segédje) lakik együtt a gyermekekkel; ez készíti elő őket az iskolai leckékre, együtt hál s étkezik velök. Az árvá-atya fenn az emeleten lakik, s ugy látszik, csak a felső fölügyeletet gyakorolja. — Dícséretet érdemel az intézet magyáros szelleme. A fiúk magyarul közönszönik az érkezést s távozt, s mind jól beszélnek magyarul. Az árvá-atya Rózsási József igen derék magyar ember, ki iskoláit Debreczenben végeztvén, 30 év óta tanít az izraelita leány-iskolában, s jelentékeny befolyással volt a hitközség magyárosítására. Neje viszi a háztartást az intézetben.

Az árvaház kiadásai évenként 6000 forintra tehetőek. Jövedelmei a következők: 1. az izr. hitközség évenként 4000 forintot ad rá; ugy hogy az árvaház inkább a hitközségé, mint jótékony társulaté; 2. alapítványok kamatai; 3. adakozások. — Az intézet alapját, a házon kívül, 40,000 ftra teszlik.

Van az árvaháznak elnöke is, kezdetől fogva Fochs Antal, ki rendszeren napkint meglátogatja az intézetet. Mellette egy 10 tagú férfi- és 10 tagú nőbizottság van.

IX. A budapesti városi József-árvaház.

Időrendileg ez az első árvaház a fővárosban. Alapítása 1837-re esik, midőn t. i. Pestváros tanácsa elhatározta egy árvaháznak föllállítását, hogy abban pesti illetőségű árvafükek valláskülönbség nélkül 13—14 éves korukig neveltsenek, s azután onnan mestereikhez kiadva, becsületes iparosok váljanak belőlök. A városi tanács ez elhatározását kegyeletes ténnyel kapcsolta egybe. József főherceg, országunk érdemeiben gazdag nádora, kihez különösen a fejlődésnek indult Pest lakosságát a város emeléseben kifejtett buzgalmaért, a legösztöndébb hála kitélkei csatlótták, épen azon napokban győgyult föl vesztélyes betegségéből. Pestváros tanácsa kijelenté, hogy a szeretett főherceg fölgyógyulása emlékére állítja föl ez emberiségi intézetet, s azt az ő nevével Josefínumnak, József-árvaháznak nevezé el.

Midőn Pestvárosa e határozatot hozta, már akkor jelentékeny alapítványok voltak letéve pesti polgárok által, egy föllállítandó árvaházra. Megérdemelték e derék polgárok, hogy neveik az intézetben, márványtáblákra aranybetikkel fölvésvé fennmaradjanak az utókor számára. Dórion János József, Gónczy János György és Boráros János e tiszteltre méltó nevek. Az első 1794-ben, a második 1798-ban tette az alapítványt. A városi kimutatás szerint a Dórion-alap jelenleg 28,000 forint, a Gónczy 16,131, s a Boráros-alap 19,019 forint.

Közbejött az 1838-ki árvíz, s az építést csak 1841-ben kezdhették meg. Festetics Antal tolnai gróf az illői-ut külső végén, a Ludovika-Akadémia szomszédságában 3675 □ öl telket ajándékozott az árvaház számára. Mária Dorottya főherceg asszony, József nádor neje, kinek legfőbb boldogságát a másokkal való jótétevésképezte, tette le az épület szeptember 1841. június 19-én. Azután Pest lakosai versenyre keltek egymással e jótékonyra szánt épület fölépítésében. A majorosok ingyen hordták az építványokat, a kőműves-, lakatos-, asztalos-czéhek fölsoztották tagjaik között az illető munkákat; a városnak csak az anyagot kellett szolgáltatni, melyre a közpénztárból 12,000 forintot adott. Így épült föl a két emeletes épület, mely még most is Pest egyik elég szép épülete. Az árvaház 1843. márczius 19-kén József napján nyitott meg, egyelőre csak 10 árvával.

Az alapítványok akkor még nem voltak elegendők a jótékonyra nagyobb mérvben való gyakorlására. Hogy tehát a működési tért kiébe terjeszthessék, város szerzte gyűjtéseket rendeztek, majd időről időre számos alapítványok s hagyományok járultak az árvaházi alaphoz. Jelenleg már 198,903 forint az árvaház alapja. Ebben a legjelentékenyebb részlet az u. n. közalap, mely 53,812 forintot tesz. Nem lesz talán érdektelen a többi alapítványokat is egyenként felsorolni; annyival inkább, mert ez árvaházról évkönyvek nem adatván ki, a nagy közönség előtt nem lehetnek ismeretesek. — A megszünt „Felebaráti szeretet“ czimú egylet alapítványa 3065 forint; B. Sina Simoné 3113 forint; Kopély-Pestváros alap 15,802 frt; Karácsonyi Guidó grófé 3000 frt; Heinrich Lajosé 3234 frt; Sebastian Józsefé 2050 frt. Ideiglenes német színház lerombolása után maradt tárgyakból 2707 frt; Fellner József alap 3400 frt; Deák Ferencz alap (arczképeinek eladásából) 8311 frt; Almay (Wurm) József alap 4010 frt; Hinke Józsefé 6000, Kövesdy Peller Jozefé 3000, Polgári nagy választmányé 3000, Unger Henriké 1206, Hertelendy testvéreké 7983, Walthier Antalé 1000, Hazai első tak. pénztári alap 2000, Végh Johannek 3186, Wágner Jánosé 3000 és Geist Gáspár alapítványa 3000. — A 3000 forintot nem tevő alapítványok kamatai mindaddig tőkésítettnek, míg ez összeget el nem érik; mert 3000 forint tesz egy teljes alapítványt, melynek kamataiból egy árvafu nevelése kitelik, s ez esetben egy ágyat az illető alapító nevével neveznek el. — Jelenleg az alapítványok száma 46, s ugyanennyi árva fiu nyer nevelést az intézetben.

De minthogy a helyiség sokkal több növény befogadására elégséges, vesznek föl u. n. fizetéses növendékeket is, kik évenként 200 forintért kapnak teljes nevelést az árvaházban. Főállása óta a mostaniakkal együtt 240 árva élvezte a jótéteményt; a fizetők névsorán, — kik közt nem pestiek is vannak, 161 az utolsó folyószám.

Tekintve, hogy Pest városának 200,000-ot meghaladó lakossága van, igen kevés az, hogy csak 46 árvát részeltethet nevelésben. Évenként többeket, 10—12-öt visszautasítanak, mert nincs elegendő alapítvány. E bajon talán ugy lehetne segíteni, ha az árvaházi bizottság, hasonlóan a többi jótékony intézetek vezetőihez, kilépe a hivatalos rideg formákból, közvetlenebbül érintkeznék a közönséggel, hivatoznék a társadalom jótékonyására. Nem ártana évenkénti kimutatásokat (évkönyveket) bocsátni ki a közönség kezébe az árvaház ügyeinek ismertetésére; mert csak az iránt érdeklődhetünk, a mit közelebről ismerünk. Nem ártana, ha a pestvárosi gazdag polgárok nejei egy kis társaságot alkotnának az árvaház ügyének népszerűsítésére.

Az intézet ügyeit egy, városi képviselőből alakított 10 tagú bizottság vezeti, melynek elnöke jelenleg Békey tanácsos, alelnöke az érdemben megőszült Staffenberg István, ki az árvaház fenállása óta annak egyik legbuzgóbb jóakórója volt. E bizottság havonként tartja üléseit az árvaházban. A régi hivatalos formák maradványa, hogy e tanácskozáson az intézetigazgató irásbeli jelentése vétetik kiindulási pontul; a helyett, hogy a tanácskozási meghívás s ott személyesen meghallgatják az ügyek állásáról az intézet tapasztalt, már 28 év óta ott működő igazgatóját.

A növendékek bent az árvaházban nyernek oktatást is. Nevezetesen a város egy 4 osztályú közégi elemi iskolát tart ott fenn, melynek első tanítója az árvaházban bentlakó előbb említett igazgató, Barczén Gábor; a többi 3 tanítót a város fizeti, s évenkénti házbért is fizet az árvaháznak a tantermekért. Itt az intézetbeliek, természetesen, a vidékbeli városi fiukkal együtt tanulnak. — Az árvák legnagyobb része csak az elemi osztályokat végezi, azután mesterségre mennek. A tehetségebbek közül a város néhányat tovább is taníttat. Jelenleg négy fiu jár az államgymnázium II. osztályába, s egy a II. realba.

A helyiségek tágasok, egészségesek. A tágas udvar, s benne a gymnasztika és a nagy kert elég tért nyújtanak a mozgásra. Ebben nincs hiány; de van másban: az intézet családias színezetében. Árvá-atya s árva-anya, — oly értelemben mint pl. a protestáns árvaházban — itt nincs. Iskolán kívül két nem pedagógus, ugynevezett fölügyelő (rendesen kiszolgált katonák) van a fiukkal. Ezek ügyelnek a rendre, étkeznek s hálának a gyermekekkel, s — tisztogatják a helyiségeket. Az ételek kiosztásánál jelen van az igazgató is, vagy az igazgatóné. Saját konyhája háztartása nincs az árvaháznak. A nagy konyhahelyiség üresen hever; kívülről hordják be a kész ételeket. — A ruhamosság s igazítás a kapusné tisztje, ki ezt külön díjjal teljesíti. A betegekre egy ápolónő ügyel. — Az intézet fenntartására a városi költségvetés 20,010 forint irányzott elő a

jelen övre; az évi jövedelem előirányzata 23,085 forint.

Az épület második emeletének jó nagy részét egy katolikus szertartásra berendezett kápolna foglalja el, hol vasárnaponként az árvák néhány környékbeli városi lakossal együtt, egy segédlelkész vezetése alatt végzik az isteni tisztelget. Az árvák vallásos nevelése igen kívánatos; de helyesebb, s a körülményeknek sokkal inkább megfelelő volna, ha az ügyis különböző felekezethez tartozó árvák eljárának az illető városi templomokba a közisteniszteletre. Így mindjárt nem kellene a községi árvaház épületének egy jelentékeny részét felekezeti célra használni, s föl lehetne állítani ott a községi iskola első parallel osztályát, melynek az iskolai év elején a helyiség hiánya miatt kellett elmaradnia.

Bizton hisszük, hogy azon városi bizottság, mely legközelebb az árvaház ügyeinek vezetését kezébe vette, mindent el fog követni, hogy korszerű reformokat hozzon be ez intézetben; s elérhetővé teszi, hogy legalább még egyszer annyi árva találjon jó helyet az árvaház fedele alatt.

Komáromy Lajos.

A malom-utczában.

Fővárosi tárcza.

Utczát énekelek, a melynek létezéséről a budapesti city — s ezalatt a főváros egész északi részét értem — aligha bír több tudomással, mint akár a szegedi gácer-, akár a debreczeni csapó-utczáról, bármily nevezetes két utca legyen is ez különben ama nagy magyar városok lakosságára nézve. Pedig hát a Ferencz-városra nézve a malom-utca semmiel sem csekélyebb fontosságu, mint a mi citynkre nézve a váci- vagy a Dorottya-utca, síma asfaltburkolata, ragyogó kirakatai s hullámzó embersokkájával. A kegyetlenül fogva, melylyel a Ferencz-város regentstreetje iránt viseltetem — mint egy időben lakója — tiltakozom is az ellen, hogy valaki gúnyt olvasson ki előbbi összehasonlításomból. Ha Reuss-Greitz-Schleuss hercegségére nézve XXXIV-dik vagy nem tudom én hányadik Henrik ő fenségének uralkodói laka nem jelentékeletlenebb épület, mint Berlinre nézve a császár búzke palotája, akkor nem látom be, miért ne igényelhetné a Ferencz-város a malom-utca számára a fontosság azon nemét, melyre a központ több előkelő utvonala tart számot, ugy helyzete s közlekedési jelentősége, mint látogatottsága és díszes épületsorainál fogva. Utóvégre is viszonylagos szempontokból ítélendő meg a világon minden, s a malom-utca mindenekelőtt.

Neki szüksége van ily szempontokból eredő itélésre, hogy hiányai és elhanyagoltsága ne bíraltassanak meg az abszolút nézpontra szigorú mérve szerint. A Ferencz-város utcaiban organikusában ugyan övé a második nagy útér szerepe — egyedül ő szelvény át e város-rész egész s z é l t é b e n, mint a soroksári-utca hosszában. — De hát tehet-e ő arról, hogy utcájában nem az előkelő belvárosi élet képe vére, hanem egy oly feketés folyadék kering, melynek gyvelemzése a cityben alig ismert alkatreceptek hozna napfényre? A hiba bizonyára nem az övé. Az árviz utáni építkezés kijelölté ez utca szembeötölő jelentőségét a Ferencz-városra nézve — összekötetésbe hozván általa a Dunát az illői-uttal — miálatt a malom-utca a soroksári után e külváros legkiválóbb s leglátogatottabb utcájává lön. S ha mégis — hogy számot adjunk az igazságnak — körülbelül megállapított dolog, hogy a malom-utca valamivel ismeretlenebb, mint a párisi „rue de Rivoli“, egy kevéssel kisszerűbb, mint a bécsi „Graben“, és egy hiteles on dít szerint nem egészen oly tiszta, mint a dunaparti corso asfaltja — ugyan kinek a hibája vagy mulasztása ez, ha nem a fővárosi lakosságé? Hát tehet arról a malom-utca, hogy hanupipókének néz-

ték szegényt mindig, s meghagyták abban az ütött-kopott mezben melyet a nagy árviz utáni években kapott?

Ah, a malom-utca furcsa meséket regélhetne építészeti bizottságokról, melyek az egyenes vonal gúnyjára szeszélyes vargabetűvé engedték kanyarítani az utca irányát; házi-urakról, a kik minden hatósági ellenőrzéstől menten épületeiket „csak azért is“ két-három lábbal küllebb emeltették a szomszéd házaknál; kövező mesterekről, a kik oly kegyetlenül döcögös burkolattal rakták ki ez utca föléletét, hogy rajta végig robovga, eszedbe jutottak ifjukorod összes bünei, mintha előzet nyertél volna a purgatoriumi élvezetéről. Mi türes, mi tagadás benne — a malom-utczának soha sem volt szerencséje, s ennek hiánya látszik meg rajta lépten-nyomon. El is gondolhatta szegény sokszor, hogy ő nem hanupipókének született a főváros utcák között, hanem előkelő, divatosan öltözött delnőnek, a mire helyzeténél fogva joga is van. Aztán milyen különös bolond szerencséje van egyik-másik utcának a fővárosban, holott felényi szolgáltatást sem tesz, mint a malom-utca. Csak el-elnézem egynémelyik fővárosi utcának szerencséjét. Hej, be régóta ismerték ugyanazon avult, toldozott-foldozott kontóban! Régi, disztelen házak szegélyezték, a melyeket már vakolni is alig tartottak érdemesnek tulajdonsaik, és hogy a központ forgalmán kívül fekszik, csak kénytelen-kelletlenül fordult meg benne a község; s bizony a kakas sem igen kukurkólt utána. Egyszer aztán eszébe jut valakinek üres telke vagy dűledező háza helyére egy stilszerű három- vagy négyemeletes épület emeltetni, mely hatalmas arányaival ugy magaslík ki a törpe szomszédok köréből, mint Gulliver a liliputiak miniature népe közül. A divatos fényben tündöklő jövevény nem hagyja nyugodni az utca többi háztulajdonosait, s mire elmúlik két-három év, azt veszed észre, hogy a régi, korhadt épületekből alig maradt meg hirmondónak egy-egy; s tán azt is kitatarozták, hogy nehezedre esik ráismerni az új mez alatt a vén legényre. Csín, tisztaság, fény s izlés mosolyog rád a magas, terméskövel kirakott homlokzatokról, a nagy, világos ablakok egymást érő sorából s a léposház díszét eláraló kapualjakból. S hogy megtörtént a csodás átalakulás, a hatóság is kénytelen méltányolni a lerombolt házak falomladékaiból új életre kelt utca jelentőségét, mely régi, bércezes-völgyes kövezete helyett most divatos, új burkolatot kap. Az imént elkészült nagy bérházak drágább szállásait vagyonszámba s előkelőbb lakók bérlik ki. Magánfogatok és czimeres hintókat látsz megállni egy-egy kapu faragott tölgy-faszárnyai előtt, s hol azelőtt a szatocsbolt hagymagerezdeje, avas sajtja és alkoholos üvegeinek vegyes büze csapongott az orrod alá, ott most suhogó uszályok körében az „extraít double de Chypre“, vagy „violettes de mars“ illatát hordja elébe a légáramlat.

Ily szerencsében a malom-utca eddigé nem részesült. Messze fekszik a központtól, oly messze, hogy már a szénátéről sem érhető el nyolcz-kilencz percnyi gyaloglás előtt. A city északi részéből azonban a hozzájutás beillik világság utazásnak, télen és nyáron egyaránt. A kinek volt már szerencséje egy forró júliusi vagy augusztusi nap déli óraiban — mikor a nagy égi tűzgömb sugarai szinte függőlegesen furdónak a koponyáira — megtenni a hosszú vándorlást az árnyékmentes illői-uton a malom-utczáig, akkor főleg, midőn a sirocco fenékg kavarja a Rákos izzó homokját, s barnás-szürke nehéz fellegek alakjában kergeti végig ama széles utvonalon: az elmondhatja magáról, hogy osztozott egy negyedórás Backer, Speke, Vogel, Burcke s a többi hírneves Sahara-utazók nehéz sorsában. Nekem ez az ut mindig úgy tetszett, mintha Afrika sivatagjait kellene átgázolnom, elindulva valahol északon, Tunisból vagy Tripolisból, s meg nem nyugodhatva a legdelibb csücs előtt, a hol a jörménység foka üdvözi a tengerről és szárazföldről érkező utast egyaránt. Az országút mentén elindulva, a muzeumkert (nyáron rendszerint poros) lombja képezi rád nézve az utolsó oázist, melyet az illőüti Sahara homokjába való berontásod előtt érsz. Aztán menthetlenül körül fog a nap szürő heve, s el-elmettem egy-egy kavargó homokfelhőbe a Rákos felől

fúvó samum. Szemeid égne a portól, fogaid alatt csikorog a homok, szájpaddlásod és gégdé szárazsága vetekeedik egy kiszáradt kulacsával, midőn kíválni látod a gomolygó porból az illői laktanya disztelen fáltömegeit, e „fokát a jörménységnek“, mely a malom-utca közelségét hirdeti. Elitkadt testednek utolsó erőszelítésével küzdöd magadat a czélpont felé, s egy merész kanyarulattal benn vagy a malom-utczában.

Télen sem valami kellemes egyébiránt a kijutás a Ferencz-város e kö és fából készült útterébe. Akkor barátságosan északi szelek monopolizálják az illői-ut, melynek szélesége s egyenes iránya igen alkalmas tétel szolgál a légi hatalmakkal lovaglási sportjuk gyakorlására. A ki ez időkészben teszi meg az utat a malom-utczából a belvárosba és vissza is, s teszi ezt egy egész télen keresztül — az méltán magára vonhatná a gyanút, hogy nyomdokaiba akar lépni azon hőbortos angolnak, a ki fogadásból egy flanelingben s egy vitorla vászon kabátban ajánlkozott beutazni Szibériát. Az illői-ut jörménységfokának téli esteken egyébiránt egy piros fényt vető világító-tornyja is van, a melyről megemlítendő, hogy meghazudtol minden teóriát és praxist, a mely a világító-tornyok czélzásról elhelyezésére alkalmazható; nem levén e piros fényt árasztó valami a fok legmagasabb csúcsára, hanem igenis a tövébe illesztve. A közelben persze nem nehéz rájönni, hogy ez a „soi-disant“ világító-torny tulajdonképen nem egyéb, mint egy élelmes gesztenye-sütőnek piros üvegű lámpája — egyedüli dekorációja a malom-utczának. Azaz hogy még ez sem állítható biztosan, miután a lámpa tulajdonosa oly diplomatiai ügyességgel szokott állást foglalni az utcaszakra által képezett háttárszelen, hogy csak egy határszabályozási kongresszus dönthető el, vajjon a malom-utca vagy az illői-ut területét tartja-e megszállva.

Monumentális épületekben a malom-utca nem szenved hiányt, habár a pesti ciceronék tudtommal még nem kalauzoltak ide külföldi utazók; a mi nagy kár, miután fővárosunk sajtószereit építészetről ekkép csak hézagoss fogalmakat fog magával vinni egy-egy műértő idegen. A külföldi turisták piros kötésű „Murray“-ja vagy „Baedeker“-e helyett a malom-utczában a szomszéd laktanya érdemes altiszteinek „bugyellárját“ látod lépten-nyomon magad elé pirosítani, a mely körülményből nem alaptalanul gyanítod aztán, hogy ez utczában erősen kell képviselnie lennie ama delejnek, mely Mars különböző fegyvernembeli vitézeit rendszerint oly soká szokta lelánczolja tartani egy-egy kapualj bizalmas zugában. Ah, az illői laktanya egyáltalán fontos szerepet visz a malom-utca életében. A gyengéd viszonyok egész hálózata szövődik az idomtalan tömegű épület s az utca apró háza között, s e szerelmi rózsalánczok erős biztosítékai a laktanya s az utca közötti „entante cordiale“ folytonos fönmaradásának.

A malom-utczai építészet remekei közül első helyen mindenesetre a laktanyának ez utczára eső szárnya említtendő, mely az épület harcziás jellegéhez méltóan, nyers terméskövből épült falat mutat föl az első emelet magasságáig. Skeptikus emberek ugyan azt állítják, hogy valamikor vakolat is borithatta e falat, de miután szerintük ugy három évtized mult el azóta, midőn látható volt még e vakolatból egy tenyérnyi nagyságu darab — nehéz volna megállapítani, hol rejlik hát az igazság. Érdekesebb ránk nézve az észlelet, hogy e szárny földszinti ablakainak egy része erősen be van dűszkázva, a mi oly benyomást gyakorol a szemlélőre, mintha védelmi helyzetbe akarták volna hozni a laktanyát valamely megrohánás ellen. Megnyugtatólag konstatálhatjuk azonban a tényt, hogy az ablakok bedűszkázásánál koránsem erődítési tekintetek voltak mérvadók. A deszkafüggöny egyszerűen arra való, hogy elvonja a napvilágot s a kilitást a „sötét árisomra“ itélt hadifaktól, a kik a hermetikusan elzárt ablakok mögött tanyáznak, egy homokszennyit sem leshetve el a malom-utca gyönyöreiből.

Jobból, a laktanyával átellenes oldalon, a malom-utca leglátogatottabb vendéglőjét látod — azaz: helyesebben mondva — érsz ed magad előtt. Pálincabűzt hord magával itt még a levegő is, levén ez olyan csapszék, hol az

evés csak ürügyül szolgál a bódító alkohol fogyasztására. Nem valami „fashionable“ hely, habár törzsközönsége sikerülten tudta elleni belvárosi uracsainktól azt a legkevessebb sem gentlemanlike szokást, hogyan kell előltni néhány kávéházt a járdát. Hanem a cityvel szemben határozott vívmánya az a malom-utczának, hogy a csapszékben egyenjogusította már a nőket az erős nemmel. Míg a városban a lorngették és monoklik ádáz keresztüze alá fognak minden magános nőt, a ki ebédjét vagy vacsoráját jó elkölteni a vendéglők éttermébe, s megbámulják, mintha egy más bolygóról esett volna ide — addig a malom-utca férfiközönsége rá sem hederít a gyengéd nem azon erős képviselőire, a kik versenyt isszák a — pálinkát a legedzettebb kárpátjai férfigégével.

Egy oly klub helyisége következik most, melyről nem találtam még soha említést a lapokban, holott fővároszerte ismert férfiakból áll. Értem a kuceber-klubot, mely bizonyára a malom-utca jelentősége iránti méltánylásból tette át székhelyét e különben kissé félre-eső pontra. Alapos okunk van ugyan hinni, hogy a berendezés kényelmére, gazdagságára és komfortjára nézve a kuceber-klub nem foglalja el fővárosi klubjaink sorában az első helyek egyikét, hanem hogy kifejlesztett klubéleténél fogva leginkább megközelíti az angol minta-klubokat — az tagadhatlan valóság. A malom-utczai kuceber-kör nemesek társalgási helye a déli gyümölcsessel hízáló öreg és fiatal klubtagoknak, hanem valóságos lakhelye is. Egyelőre egy pinczehelyiségben tanyázik ugyan még az egész kör, s az ágyak luxusát nem a legbővebben szórt szalma pótolja, hanem e fölötté kezdetleges komfort arányban áll a tagdíj csekélységével, mely tiz krajczárt tesz ki — éjjelenként.

A „kültrekek“ közelségét lehetetlen félreismerni a malom-utczában. Olykor megcsik rajtad, hogy négyblu járólélok — hatalmas komondorok, rőfögő sertések, vagy közel vesztüket érző borjak — állják el előtted a járdát, s te vagy az, a ki nagy illedelmesen keresed föl a kocsiutat, hogy kitérj egy eshetőleges carambole elől. Egy-egy kapualjból félreismerhetlen szagokat hord orrod alá a légáramlat, jelölt a sertésöl, vagy a tehénistálló közelségének. Minden arra emlékeztet, hogy a főváros külsőbb utcáinak egyikén visz végig utad. A szatocsbolt központja a kereskedelmi forgalomnak — itt apránként vásárolnak az emberek mindent. A földszinti házak ablakaiban rezeda és szegfü virit, s a szerény virágcserepek mögött munkásleányok fúrge kezei halmoznak öltést öltésre a fehér vásznon. Az utca élénksége csak az est beálltával veszi kezdetét, a midőn a műhelyek és gyárakból lakásaira térő munkások meg-megállnak egy rövid beszélgetésre a járdán, vagy fölkeresik a bormérések hivatott ivoszobáját. De e külvárosi élet föltt már egy fenyegető Damokleskard függ — a külső kört, melynek irányába a malom-utca is belesik. Majd eljön egy nap, a midőn a csákányütések maja tölti be a malom-utca egész hosszát, s ház ház után fog lerokkadni a régi épületsorból, hogy helyén egy új darab főváros emelkedjék, más étellel, más emberekkel.

Borostyáni Nándor.

Egy kis földi paradicsom.

A ki az észak-amerikai nagy köztársaság Jowa nevé államában utazik a Rock-Island-Pacific vaspályán, — írja egy uj-yorki lap — el ne mulasztja meglátogatni a szép Amana telepet. Amana épen az említett vaspályára mellett fekszik s nem ok nélkül nevezik „Jowa paradicsomának“. Minden jó föltalálható itt, a mi csak e buja természetűségű állam létre hozni képes. Négy csinos helység: South-Amama, West-Amama, Amana upon the Hill és Homestead képezi e pártatlan kis telepet, mely az egész állam legrendezettebb és legboldogabb község-szövetsége s a mellet gazdasága mintául szolgálhatna hetedhet ország határán is.

Az amanitáknak — így nevezik magukat a köztársaság lakói — említett négy falva erdővel, kertekkel, szőlőhegyekkel, viruló rétekkel s a legpompásabban művelt szántóföldekkel van körös-körül bekerített, mintegy örökszép keretbe foglalva. A föld itt bámulato-

san termékeny; azonkívül a telep közelében gazdag kőbányák s kitűnő téglának való föld-nemek is találhatók.

A amaniták két nagy elvnek engedelmeskednek; az egyik ez: „Az egységben van az erő; — a másik pedig ez: „A mi az enyém, az a tied is!“ Vallásuk: a keresztényi szeretet; erkölcsi törvényök: „Tegy úgy, a hogy szived sugallja!“

A közjó előmozdításában mindenki egyaránt közreműködhetik: keresztényen, zsidó, felekezet nélküli vagy bármilyen másféle gondolkodású ember, hanem a vallásos összefüvetekben s főleg az isteni tisztelgetben már nem vehet részt akárki.

Ha egy idegen a községbe kíván fölvetetni s ő is „testvér“-ré akar lenni, azonnal házat, ágyat, butorokat s ruházataira évenként bizonyos összeget adnak neki, mely összeg a család szaporodásával szintén emelkedik. Hanem mindez a „Testvérek szövetségének“ tulajdona marad és a ki Amanát elhagyja, semmit sem vihet magával.

Az amaniták, kik egy külön evangélikus vallásfelekezetet képeznek, nagyobbára déli Németországból és Svájcából származtak Észak-Amerikába. Mikor megérkeztek először Buffalo környékén telepedtek le; roppant nehézségekkel kellett megbirkoznok, de ők nem csüggedtek és mindig szorosan összetartottak. Tizenhét évvel ezelőtt Jowa-Citytől 30 angol mélfnyire nyugot felé a tartomány legtermékenyebb vidékén egy 6 mfd. hosszú s 4 mfd. széles földterületet vásároltak, hol szintén sok nehéz akadályra bukkantak, de később az indiánok összebarátkoztak velök s nem háborgatták őket; ellenben az amerikaiak sokat gyűlölték velök, s a mikor csak lehetett, ártalmukra igyekeztek lenni. Hanem kitartásuk végre átségitte őket az ily apró kellemtelenségeken s most már békében élhetnek mindenkéül.

Az amaniták most is ó-dívatu öltözetben járnak s egész ruházatuk sötét szürke; a világos színűek viselése tiltva van köztök. A nők szintén az egykori egyszerűséget őrizték meg viseletükben, hanem azért egy is feltűnően szépek és csinosak.

Minden szegény utazó, ki az amaniták vidékére vetődik, terített asztalt és vetett ágyat lel ott; ingyen kap ételmet a nap bármely szakában, s mikor eltávozik, még meg is ajándékozzák 24 centtel (50 kr.). A vendég-szeretet ritka erény Amerikában, de az amaniták bőkezűen gyakorolják azt.

Irodalom és művészet.

— Uj társadalom-politikai hetilap. Egyik legtehetségesebb költőnk és publicistánk, Vajda János a jövő hóban „Szózat“ czim alatt társadalom-politikai hetilapot indít. Az új lapnak — a pártoktól függetlenül — nemzeti szabadelvű irányja lesz; fő részét politikai viták, értekezések, vezércikkék, országgyűlési, bel- és külföldi szemlék, polemikák, apróbb észrevételek s megjegyzések fogják képezni, s e mellet tárgya-közleményeket és hirrovatokat is fog tartalmazni. Vajda János több év óta lapjainak is állandó munkatársa, s erőteljes tollát a Politikai Újdonságok vezércikkéből is ismerhetik olvasóink. Elégnek tartjuk tehát egyszerűleg fölhívni a figyelmet az új lap programjára, a mely mai számunkhoz mellékelve küldetik szét.

— Némely lap, — a „Hon“ s utána az „Athenaeum“ — megtámadja Csalomjainak lapunk közelségben számában közlött meséjét („A szegény ember és fia“) hogy az plágium; egyik szerint Aesopnak egyszerű parafraza, a másik szerint Bürgertől van eltalajodniva. S szemére vetik a Kisfaludy-társaságnak is, hogy ezt nem vette észre (s így Aesopot sem ismeri) és tudatlanságból egy egyszerű plagiátumot méltottat dícsérte. Mi hozzá tehetjük, hogy ugyanazt a mesét Lafontaine is kidolgozta, mint Aesopnak még igen sok meséjét, valamint Phaedrus is az Aesop meséit szedte „hatos versekbe“. Azért sem Phaedrust, sem Lafontaint nem nevezik plagiátornak. A Kisfaludy-társaság figyelmét nem is kerülte el a mese tárgyának régi volta, s ez a pályázati jelentésben világosan meg is van említve. A társaság azt a mesét nem tárgya újdonságáért, hanem a föltalálásért, hanem korrekt, bár egy-

szzerű kidolgozásáért dicsérte meg. S mi, bár szintén ismertük a tárgy és eszme régi voltát, ezt elég indoknak tartottuk arra, hogy lapunkban a különben is nagyon rövid mesét közöljük. De a mi lapjaink és kritikásaink meggondolatlanul szoktak vádolni és bírálkodni.

— Kőlcsey kiadatlan leveleiből, — mint halljuk — egy egész kötet fog megjelenni közelebb, tele mindenféle érdekes adattal s nevezetes szemlélyekre vonatkozó megjegyzésekkel. A műnek nem csupán irodalmi, de történeti becsé is lesz. Vajda Viktor, ki az egészét rendezte — több ivre terjedő élet- és jellemrajzot ir bevezetésül.

— „Tíz év az osztrák bank történetéből“ (1862—1873.) czimú röpirat jelent meg Hege-dus Sándortól, Neuwirth József „Bankact und Bankstreit in Österreich-Ungarn“ czimú munkája nyomán, bírálattal jegyzetekkel, Pesten Aigner Lajos bizományában. E füzetben szerző azt igyekszik kimutatni, hogy a bank-kérdésben Magyarországot semmiféle szerződés le nem köti, és hogy az osztrák bank mint köztintezet, elégséges jegyforgalmat üzletében föl nem mutat. A mű ára 50 kr.

— Lauffer Vilmosnál megjelent: „A jezsuiták története. A legújabb írók szerint kidolgozta Bocsaky Brutus.“ VI-dik kötet, ára 1 ft, és egy pótlékötet, ára 50 kr. Ezzel az egész munka be van fejezve.

— Előfizetési fölívás küldetett be szerkesztőségünkhez a „Halotti búcsuzat“ czimú munkára, melyet Balogh József helv. litv. tanító ad ki. A mű mintegy 20—25 egész darabot, ezenkívül töredékeket foglal magában. Ára 70 kr. Az előfizetés e hó végeig küldendő be Székes-Fehérvárra a „Vörösmarty“ könyvnyomdába (kaszárnya-utca 151. sz. a.) A könyv júniusban jelenik meg.

— Munkácsy legújabb festménye egy zalogházi jelenetet ábrázol. Már készen van s nem sokára megjelenik a párisi Salon kiállításában. E művét is nagyon dicsérik, s kivált két alakot magasztalnak rajta, egy hervadó fölben levő putzos hölgyet, ki ékszerét adja zalogba, s egy korhely külsejű muzsikust, ki hegedűjétől válik meg. Az életnek és szegénységnek megindító egyéb alakjai sem hiányoznak, valamint humort föltüntető alakokkal is találkozunk. A festmény egy angol vette meg 50,000 frankért.

— Az Eötvös-szobor bíráló bizottsága — gr. Lónyay Menyhért elnöke alatt — vasárnap ülést tartván, a kitűzött pályadíjat a „Mindent a hazáért“ jeligéjű szobornak ítélte oda, mint viszonylag legjobbnak, hat szavazattal három ellen. Jelen alakjában azonban azt sem tartják kivitelre méltónak, de a szerzője által tanúsított tehetség reményt nyújtván, hogy ugyanazon kéztől talán teljesen kiélegett művet is lehet remélni, a bíráló jury azt a javaslatot teszi a szoborügyi bizottságnak, hogy ez irányban, egy vagy két kitűnő külföldi szobrász véleményének kihallgatása és figyelembevételé után, tegyen meg egy kísérletet egy újabb minta készíttetésé által.

— Patti Adél, a nagyhírű énekesnő, ápril 5 és 6-ik napján Budapestben, a redont nagy termében hangversenyeket fog adni.

Közintézetek, egyletek.

— A magyar tud. akadémia márcz. 16-án tartott heti ülése szorosan szakszerű előadásokból állt. Dr. Thán hoffer Lajos a porcz-hártya élet- és szövettanához szolgáltatott adatokat, mint saját vizsgálódásai eredményét. Vész Armin a „visszafejtő sorozás elméletéhez“ járult adatokkal. A Szily Kálmán által bemutatott művek is tudományos értékkel bírnak; Réthy Mórtól „a diffractio elmélete“ önálló kutatás eredménye; Konkoly Miklóstól „az ó-gyallai observatóriumban tett észleletek leírása“ pontos és kiadásra méltó munkálat; Antolik Károly kassai főreáltanodai tanártól pedig az a fölfedezés, hogy a korommal bevont árnó papíron végig futtatható villanyzíkra rajzolszerű nyomat hatta maga után, jelentékeny fölfedezés, mely fontos alkalmazásokra és hasznokra vezetethet. — A gr. Teleki-féle drámai jutalom oda ítéletében az akadémia e hó 19-én, mint a díjak alapítójának névnapján összes ülést tartott. A bíráló bizottság jelentése szomorun szól a beérkezett öt darab fölől, me-

Statistikai jegyzetek.

Budapest népesedési mozgalmá nem valami örvedetes adatokat tüntet föl, s halálözás tekintetében a többi nagy városok közt az első szomorú hely illeti. A városi statisztikai hivatal adatai szerint február havában az élve születettek száma 1088; ebből fiú 534, leány 555; törvényes pedig 744. A halva születettek száma 40. A születések összes száma tehát 1128. Meghalt 952 egyén, ebből 511 férfi és 441 nő. A születések többlete tehát csak 186. A folyó év január és február havának nyolcz hetére összesen 2053 születés esik, halálozás pedig 1878 s így e két hó nyolcz hetében a születések 175 esettel mulják fölül a halálozásokat. A törvénytelen gyermekek száma, valamint a mult hóban, ugy most is az összes születések 31%-ját teszi. Nemre nézve a leányzülések 22 esettel mulják felül a füzüléseket. A halottak száma február négy hetében 952 lévén, egész évre számítva és Budapest lakosságát 300 ezerre téve 412/1000-nyi halandóságnak felelne meg. Ugyanezen idő alatt Rómában 403 (szintén 10,000 lakos után egy évre számítva), Berlinben 291, Párisban 245, Londonban 255 egyén halt el. A halálokok közt leggyakoribb volt, mint a mult hóban is, a tüdő- s mellhártyalob, melyeknek az elhaltak több mint negyedrésze esett áldozatul. A himlő e hóban is erősen lépett föl, míg ellenben a vörheny kevesebb áldozatot követelt. Az előbbi 83, az utóbbi 23 esetben volt halálos kimenetelű. A halottak közt volt 267 első korvére előtt elhalt gyermek.

A fővárosi közmunkatanács kiadta mult évi működéséről szóló jelentését, ismertetve abban mindazon ügyeket melyekkel foglalkozott. A statisztikai adatokból pedig kitünik, hogy a lefolyt évben Budapest nézre 295 építési engedély adatott ki, és pedig új építkezésekre: a város pesti oldalán

15 négyemeletes, 28 háromemeletes, 42 kételemeletes, 44 egyemeletes, 69 földszintes, összesen 198 épültre; a budai oldalon 1 négyemeletes, 1 kételemeletes 5 egyemeletes, 11 földszintes, összesen 18 épültre; az egész városban 216 új építkezésre. Továbbá építetett: gyár Pesten 3, Budán 2; továbbá Pesten vasház 2, templontorony 4, színház 1, vasuti alagut 1, vasuti áthaladás 1; Budán fogaskerekű vasut 1. Toldalak vagy ráépítkezés volt háromemeletes 3, kételemeletes 4, egyemeletes 9, földszintes 28, összesen 44, végre átalakítás volt összesen 19.

Nemzeti színház.

Péntek, márcz. 13. „Romeo és Julia.“ Tragédia 5 felv. Irtá Shakespeare; ford. Szász K. (Szigligeti Ferike szerződött tag első föléptül).

Szombat, márcz. 14. „Tannhäuser.“ Regényes opera 3 felv. Szövegét s zenéjét szerzette Wagner R.

Vasárnap, márcz. 15. „A székelyföldön.“ Népszimnű 3 felv. Irtá Berczik Árpád.

Hétfő, márcz. 16. „Az utolsó levél.“ Vigjáték 3 felv. Sardou után ford. Szerdahelyi Kálmán.

Kedd, márcz. 17. „A tévedt nő.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Verdi.

Szerda, márcz. 18. „Csók.“ Vigjáték 3 felv. Irtá Dóczy Lajos.

Csütörtök, márcz. 19. „Faust.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerzette Gounod.

Szerkesztői mondanivaló.

Aradi bajnok. Mind a két rendbeli küldeményt, a pecsétes levelekkel együtt, postára tettük. Nem is kértünk többet belőlök. Hosszu litániák, melyeket ürességök, eszme- és költészet-szegény

tartalmuk miatt végig olvasni is merő penitencia. Hát még az ily zengetlenül sziszegő sor:

„Mily étherszerű égszín dísz-szekéi“ — Jaj a fülünk!

Erzsébetváros. A mesék közül egy párban van jó gondolat s tanúság. De a verses mesékből is elég volt már; a prózaiak, ha csak nem épen kitünők, még kevésbé felelnek meg a közönség (s lapunk) igényeinek.

Budapest. „Temetésre...“ Hányszor meg volt már énekelve, s szebben, jobban! Egyetlen új vonás sincs benne. Csak azért ne írjunk verset, hogy ugyanazt egy kissé más szókkal ismételjük, a mit már mások százszor elmondtak.

H—K. A kívánt számokat kikeresztjük s el fogjuk küldeni. — A másik tárgyban mai számunk megfelel, bár más szempontokból indulva ki.

Thy. Az elsőt már közzöltük; a többit talán jobb lesz mellőzni. A s a t y r a a hason czim alatt ismeretes prózai fölolvásának kevéssé költői ismétlése csak; s az allegoria egyfelől nagyon is realistikus képe bizonyos testületben történt s történeti dolgoknak, másfelől annyira hiával van a költői alakításnak, a mily mértékben azt semmi költői mű, ha még oly iránymú is, nem nélkülözheti.

Szécsey. Fordításai meglehetősen hívek s elég érzelmesek; de a költői nyelv bája merőben hiányzik belőlök, e nélkül pedig az eredetiek hangulatát fölkelteni s hatását elérni lehetetlen. S nem az volna-e a műfordítás czélja?

V—S. Nagyobb elbeszélést — ujonnan belépő előzetőink iránti tekintetből — a jövő hó elején kezdünk meg. A küldemény ügyében legközelebb válaszolunk.

Melléklet: Előfizetési fölhívás a „Szózat“ czimű politikai hetilapra.

TARTALOM.

Disraeli Beniamin (arckép). Reggel... — Japánról ipartörténeti szempontból, különös tekintettel a japáni papiriparra (folyt.). — A Vaskapu (négy képpel). Az éji esendzavarok (képpel). — Göthe és Napoleon. — Egyveleg. — Melléklet: Budapest jótékony intézetei, VIII. — A malom utcában. — Egy kis földi paradicsom. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Halálözások. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakk-játék. — Heti naptár.

Felélős szerkesztő Nagy Miklós. (L. czukor-utca 11. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for Hónapi-és Hetinap, Katholikus és protestáns naptár, Görög orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap (hossza, dél, nyug.), Hold (hossza, dél, nyug.). Rows for March 22-28.

HIRDETÉSEK.

HITEL-PAPIROK. Van szerencsénk a t. közönséget figyelmeztetni, hogy az alatt jegyzett HITEL-PAPIROK az utóbbi válság alkalmával, bizalomra legmúltóbbaknak találtattak, és haszonhajtó befektetésekre legjobban ajánlhatók. Ezen papírok a válság előtt birt arfolyamon alól jegyeztettek, és mi ezek százalékos jövedékét, a mostani jegyzések alapján közöljük. Egyszersmind megemlítjük, hogy mind ezen alatt jegyzett értékpapírok annak idejében névértékben fognak kisorsoltatni.

Chinin-csokoládé és a Chinin-czukor. A legbiztosabb és legkellemesebb szer váltóláz ellen. különösen gyermekeknek, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

A kórisme megállapítására szükséges vizsgálati módszerek. Irtá IFJ. PURJESZ ZSIGMOND, orvos, sebészudor stb. Kis 8-rét, VIII és 144 lap. — Ára 1 forint 20 krajczár.

Hirdetmény. Az alulirt m. kir. lottó-igazgatóság megindítja a IV. magyar királyi államsorsjátékot, melynek tiszta jövedelme 6 felségének l. k. elhatározás a folytan részben a miskolci és budai közkörház, — továbbá a kassai bába-intézet, és a budai jótékony nőegylet felségélyezésére, — részben pedig az 1848/9. évben rokkantakká és munkaképtelenné lett honvédek javára van szánva. Ezen sorsjáték 6320 nyerőszámot tartalmaz; a nyeremények főösszege: 240,000 forint osztr. ért. köztük

Első cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság. A budapest-bécsi személy-szállítások megkezdése. Szombaton, f. évi márcz. 21-én kezdetnek meg a személyszállító- (posta-) gőzösök menetei Budapest és Bécs között, a következők szerint: Budapest—Bécs: naponkint esti 6 óraker (első menet márczius 21-én). Bécs—Budapest: naponkint reggeli 6 1/2 óraker (első menet márczius 23-án).

Budapest és Győr között megszüntetnek, és az utolsó menet Budapestről Győrbe pénteken márczius 20-án reggeli 7 1/2 óraker, „ „ „ Győrből — Budapestre szombaton márcz. 21. reggeli 7 1/2 ór. történik.

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent s minden könyvkereskedésben kapható: A MAGYAR ÖNVÉDELMI HARCZ TÖRTÉNETE. 1848—1849. Regényes leírásokkal a népnek irta TOVÖLGYI TITUSZ. 4-edrét, 400 nyomt. hasábra terjedve, 32 képpel díszítve. Füzve 1 frt 50 kr.

Malólirottak. Brauswetter János, chronometer és műfás urnak 26 év óta fennálló óráziatelet Szegeden (Szőllővárosban, kétszeggel és részlehatálatiannál a legmegelőzőbben ajánlat.)

Szeplőt és mindennemű bőrküteget a legalaposabban és legnagyobb sikerrel gyógyít Komáromy Mór, kerületi orvos Huszton Mármaros megye Gyógyszerek a szükséges használati utasítással 3 ft. beküldése után, bérmentesen és azonnal elküldetnek. 196 (8 3)

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-dik szám) megjelent s minden könyvkereskedésben kapható: Számoló-könyv kiskereskedők számára. 8-rét, 136 lap.) Füzve 80 kr. A magyar korona területén fekvő összes vasutakon érvényes vasuti üzletszabályzat tárgymutatóval. (8-rét, 128 lap.) Füzve 50 krajczár.

174 (6-6)

Amerikából

a nemzetközi kiállításon általán elismert, tetszés és éremmel kitüntetett

Harmoniumok Mason és Hamlintól Bostonban
láthatók és kaphatók

Heckenast zongora-tárában

váczi-utca 1. szám.

Ugyanott zongorák és pianók a bel- és külföld leghirnevesebb gyáraiból jóállás mellett a legolesőbb áron kaphatók.

Rumburgi, irlandi, creas és hollandi vásznak.

MÖSSMER JÓZSEF
a „Menyasszonyhoz“ czimzett

rumburgi vászon-raktára
uri- és zsbárus-utca sarkán, 10-ik sz. a. Pesten,
ajánlja

dús választéku vásznait minden minőségben,
a lehető legjutányosabb, meghatározott árákon.
Megrendelések legpontosabban teljesítettek.

202 Árjegyzékek kívánságra beküldetnek. (4-4)

Ágy- és asztalneműek, kávé- és csemege-kendők.

Kész fehéreneműek. Kész férfi- ingek és női nadrágok.

A „Franklin-társulat“
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VEZÉRKÖNYV

A TESTGYAKORLÁS TANÍTÁSÁHOZ.

TANITÓK ÉS TANÍTÓJELÖLTEK SZÁMÁRA

szerkeszté
MARKÓ LAJOS,
kassai népiskolai igazgató-tanító.

29 fametszvényvel. — Ára füzve 60 kr.

Megmentés a legnagyobb szükségből
egyedül Orlic R., mennyiség-tani tanárnak, Berlinben, Wilhelmstrasse 125. köszönhetem, hogy élesemjű kiszámításai segítségével, a budai lutriban egy

terno-nyereményt
eredményezhettem, mely engem minden nyomorból kiemelt, senki ne mulassza tehát el, említett emberbaráthoz fordulni, ki jónak bizonyult utasításait 1 illetőleg 2 ft. csekély költségpótlékért nyújtja. 182 (1)
T... Pozsony mellett. Némethy Pál.

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában, Budapesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelentek és kaphatók:

GAZDÁSZATI KÖNYVEK!

Cserszily Ákos. A vadászat mestere. Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői számára. Füzve 1 ft. 50 kr.

Eisenmayer Sándor és Göbel Celestin. Allatgyógyászat avagy hasznos házi állataink betegségeinek megismerése s gyógyítása. Második kiadás. Füzve 80 kr.

Falusi könyvtár.

1. Magyar méhészkönyv. Irta dr. Farkas Mihály. Második kiadás 50 kr.
2. Úgyes Mari, a kis konyhakertésznő. Metzger műve után magyarítá István bácsi. Második kiadás 50 kr.
3. Takarmány-növények ismertetése és tenyésztése. Irta Farkas Mihály 50 kr.
4. Kereskedési növények művelése. Irta Reischer E. 50 kr.
5. Juhtenyésztés és gyapju-ismeret. Irta Reischer E. 50 kr.
6. Dely H. és J. Gyakorlati és elméleti sertéstenyésztés 50 kr.
7. Apró majorság, vagyis a baromfi-tenyésztés foglalatja. Irta Farkas Mihály 50 kr.
8. A bogyar-gyümölcs tenyésztése. Irta Farkas M. 50 kr.
9. A dinnye-tenyésztés foglalatja és a legjelesebb honi és külföldi csemegefajok ismertetése. Irta dr. Farkas M. 50 kr.
10. A szarvasmarha-tenyésztés. Irta Kéglly Sándor 50 kr.
11. Eperfa- és selyem-hernyó tenyésztés. Irta Áron Ede.

Galamboz Márton. Gyógysertan. Állatorvosok és mezei gazdák számára. Több százra menő magyar és latin nyelvű példával ellátva. Füzve 4 ft. 40 kr.

Galgóczy Károly. Kertészet kézikönyve, tüzetes utasítás a konyhakertészet, virágművelés és gyümölcstenyésztés körében. A legújabb kiűfők után. Átnézte és jegyzetekkel bővítette dr. Farkas Mihály. Harmadik kiadás. Füzve 80 kr.

Kenessey Kálmán. Miként gazdálkodjunk? vagyis a kisbirtokosok jólétének előmozdításáról. Koszoruzott pályamunka. Füzve. 35 kr.

Gyürky Antal. Gyakorlati utmutatás, miként kell eljárni a szőlődezsmaavltság keresztülvitelénél a felek, jogbiztosoknak, választott bíróságoknak és községelöljáróknak. Füzve 80 kr.

Koppe J. G. A földművelés és állattenyésztés. Utmutatás a mezei gazdaság sikeres és minél több haszonnali üzésére. A hetedik kiadás után **Galgóczy Károly.** Harmadik kiadás. Kötve 2 ft.

Lázár Jakab. Erdészeti kézikönyv, műszaki segédszemélyzet, nemkülönben erdőbirtokosok, gazdatisztek, községek és gazdasági intézetek számára. Füzve 2 ft.

Medve Imre. A magyar gazdasszony teendői a közeletben, a házbán és konyhában. Kézi- és segédkönyv nők és hajadonok számára. Második kiadás. Füzve 2 ft.

Mezei gazda népszerű vezérkönyve, a mostani viszonyokhoz alkalmazva. **Galgóczy Károly** által írott 3-ik kiadás után 4-ik kiadásban javította és bővítette **Reischer Endre.** I. Földművelés. Füzve 80 kr. II. Az állattenyésztés. Füzve 80 kr.

Paczig G. C. A korunk igényei szerinti mezőgazdatiszt. Együttal czélszerű s tanulságos kézikönyv a földbirtokosok, mérnökök, mezőgazdaság-intézők, kezdőgazdák s tanoncok, szóval mindazok számára, kiket érdekel a gyakorlati mezei gazdaság. Szerző ötödik kiadása nyomán hazánk viszonyaihoz alkalmazva átdolgozta **Reischer Endre.** Füzve 2 ft. 60 kr.

Perlaky Mihály, népszerű szőlészeti és borászati kézikönyve. Vegytani és köztapasztalatok nyomán. Számos fametszvényvel. Füzve 1 ft. 50 kr.

Wagner László. Gazdasági műszaki vegytan. Kézikönyv felsőbb gazdasági tanintézetek hallgatói, gazdák és iparosok számára. 114 a szövegbe nyomott fametszettel. (8-rét, 423 lap.) Füzve 4 ft.

Wagner László. A természetan elvei alkalmazásukban a gazdasátra, különös tekintettel Magyarország gazdasági viszonyaira. (8-rét, VIII, 340 lap.) Füzve 1 ft. 60 kr.

Zlamál Vilmos dr. A marhavész s annak oltása, mint az egyedül biztos szer a marhavész szelidítésére s végképeni kiirtására. Füzve 80 kr.

Kiadja és nyomatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

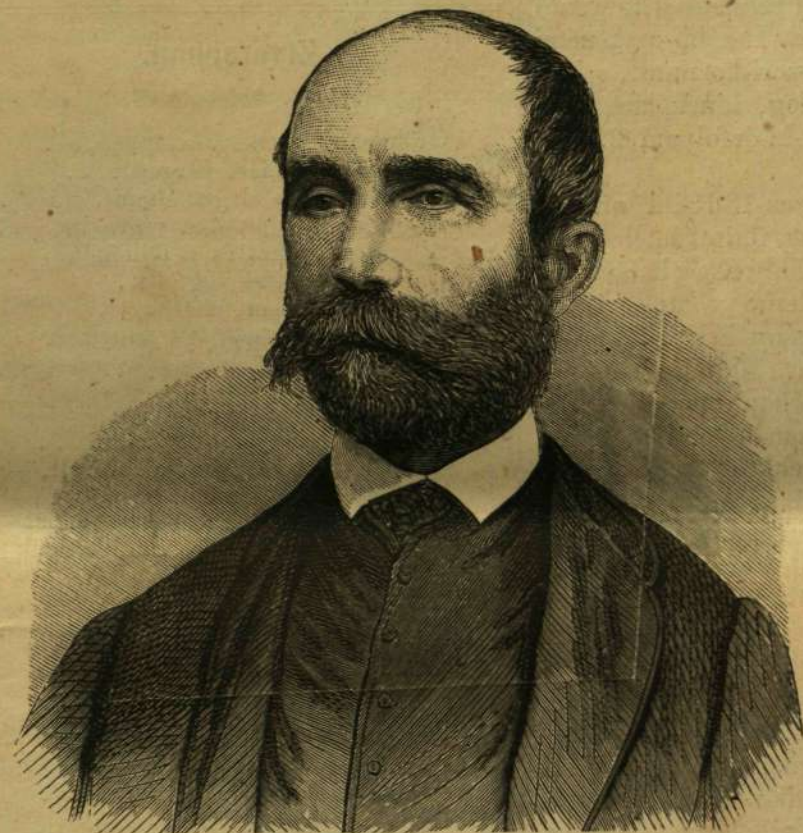

Vasárnapi Ujság.

Budapest, márczius 29-én 1874.

13-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikal Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikal Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. XXI. évfolyam.

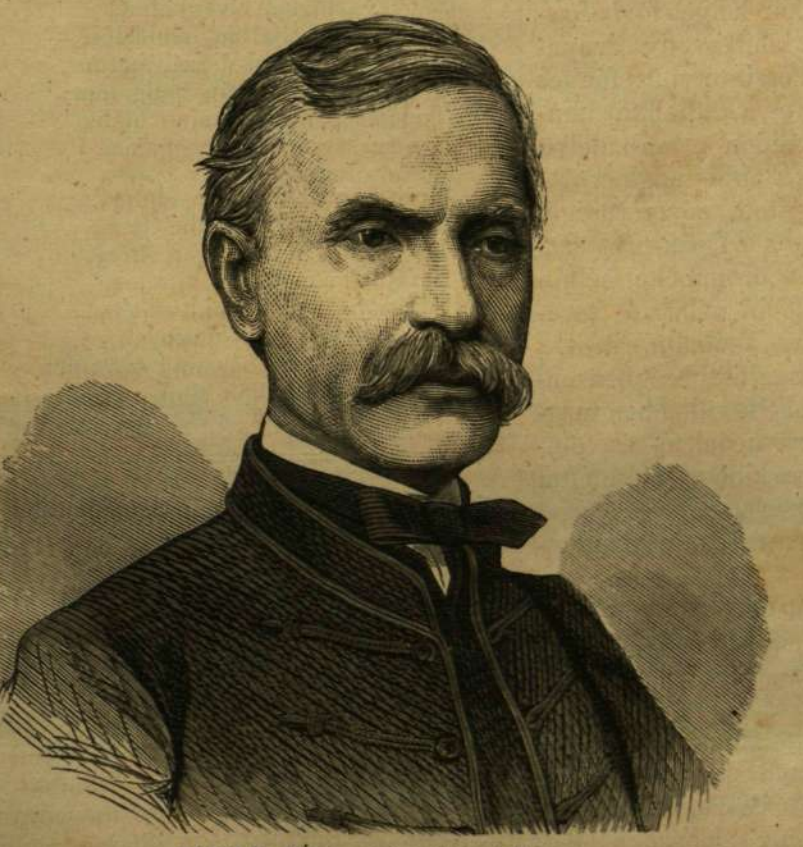
HIRDETÉSEK DIJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad Bécsben: **Oppelik Alajos,** Wollzeile Nr. 22 és **Haasenstein és Vogler,** Wallfischgasse Nr. 10.

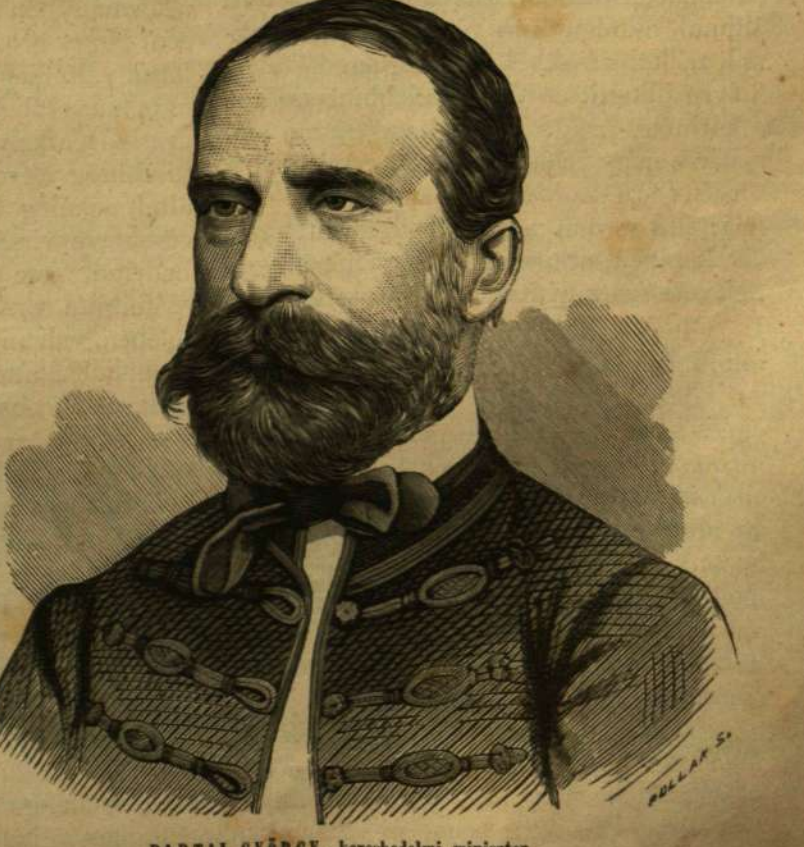
BITTÓ ISTVÁN, miniszterelnök.

GHYCZY KÁLMÁN, pénzügyminiszter.

PERCZEL BÉLA, a képviselőház elnöke.

BARTAL GYÖRGY, kereskedelmi miniszter.